

Наше Слово

PIK LXV № 29 (3284) ВАРШАВА, 19 ЛИПНЯ 2020 РОКУ
ЦІНА – зл. 4,00 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

«Добрий день у Вроцлаві» – нова україномовна телепередача

Регіональна телевізійна станція у Вроцлаві «ЕCHO 24» випустила нову передачу «Добрий день у Вроцлаві» («Dzień dobry we Wrocławiu»), спрямовану до українських жителів міста. Це вже не перша україномовна програма, запущена комерційними радіо та телебаченням за останні три роки у Польщі.

Світлана Кучеренко та Аліна Васильченко, ведучі програми «Добрий день у Вроцлаві». Фото надане журналістками

Поради, культура, туризм, спорт

Перший випуск передачі з'явився в ефірі 4 липня. Відтепер її можна дивитися в прямому ефірі щосуботи о 10.00 на телеканалі «ЕCHO24». Вона виходить українською мовою та складається з інформаційних тем, порад, новин культури, спорту та розповідей про цікаві місця у Вроцлаві. Реалізувати ідею допоміг Вроцлавський центр соціального розвитку, який фінансово підтримує проект.

— Наша програма повторюється протягом вихідних кожні дві години, щоб якомога більше осіб її побачило, — говорить Світлана Кучеренко, яка разом з Аліною Васильченко є авторкою та ведучою передачі. — Її ідея з'явилася ще рік тому, коли я подавала резюме щодо роботи на телебаченні.

— Ми висвітлюємо в основному теми, які стосуються потреб та проблем українців, мігрантів, які при-

їжджають до міста, — додає Аліна Васильченко.

Ця телепередача — не єдиний україномовний комерційний медійний проект у місті, що з'явився останніми роками. Вже три роки у Вроцлаві українською мовою виходить безкоштовний кварталник «Привіт», який видає «Газета Виборча».

Приводом створити україномовні передачу та газету у столиці Нижньосілезького воєводства безперечно є кількість присутніх тут українців, яка постійно зростає: сьогодні у місті їх живе більше ста тисяч. Саме тому у 2019 році мер міста навіть створив нову посаду — уповноважений мера Вроцлава з питань мешканців українського походження, яку обійняла українка Ольга Хребор.

Єдина, але не перша

У першому випуску передачі «Добрий день у Вроцлаві» можна було почути, що

це зараз єдина україномовна програма в ефірі польських комерційних каналів. Проте у вересні 2017 року на телеканалі «Superstacja» з Варшави вийшла щотижнева інформаційно-публіцистична передача «На часі UA» — це було перше комерційне телебачення, яке випустило в Польщі україномовну програму. До того програми українською мовою виходили тільки на регіональних каналах Польського громадського телебачення («TVP»): «Український перегляд» у Білостоці та «Український вісник» у Ольштині. В ефірі загальнонаціонального каналу «TVP» три рази на місяць також транслюються «Теленовини» українською мовою.

У 26-хвилинній програмі «На часі UA» висвітлювалися найбільш важливі події з життя українців у Польщі, а також говорилося про суттєві, з погляду польсько-українських стосунків, події. Оскільки вона була скерована до українців, які проживають у Польщі віднедавна, журналісти на-

давали теж поради, які мали б допомогти українцям у їх щоденному побуті та полегшити життя у Польщі. Проект проіснував лише кілька місяців, до березня 2018 року.

З лютого цього року першу локальну інформаційну програму українською мовою можна почути на хвилях комерційної радіостанції «Радіо Еска» («Radio ESKA»), яка розпочала мовлення на 100,7 МГц у місті Бранево (Вармінсько-Мазурське воєводство). Що цікаво, автори скерували її до представників української меншини. Це новинна програма, перекладена з польської на українську, яку можна слухати щодня зранку, крім вихідних. Проект розрахований на мінімум десять років, тому з часом така програма може з'явитися в інших польських містах.

Потреба медіапроектів

Відколи міграція з України стала масовою, у Польщі активно почали розвиватися українські медіапроекти в інтернеті. Їх створюють українські мігранти передусім для обміну інформацією, знайомств, дискусій тощо. Здебільшого вони з'явилися після Євромайдану 2013-2014 років на основі груп в соціальних мережах.

Серед них є, зокрема, сайт «Я в Польщі» — один із перших комерційних медіапроектів для українців у Польщі, або інформаційний портал «Польща сьогодні» — спрямований передусім до російськомовних громадян з України в Польщі. Є теж портали, котрі пов'язані суто з одним містом або воєводством. Наприклад, UAinKrakow.pl — україномовний портал Кракова (і загалом Малопольського воєводства), що стартував у 2018 році, або Wroclaw.pl — офіційний міський портал Вроцлава (доступний чотирма мовами, зокрема й українською). У Ряшеві існує портал VseTut.pl — тут можна знайти рекламні газети з великих польських мереж магазинів та інформацію про знижки. Звичайно, є «Наш вибір» — один з найстаріших інформаційних порталів для українських мігрантів, який почав діяти ще у 2012 році у Варшаві.

Сьогодні ці та багато інших медіапроектів мають різні цілі та різну аудиторію, й у залежності від цього працюють українською, російською або польською мовами. Але, напевно, їх не було б у польському медіапросторі, якби не кількостотисячна (якщо не більша) аудиторія. ■

Павло ЛОЗА

«Szczęść Boże!» з парламентської комісії нацменшин

IGOR ISAЕВ,
головний
редактор
порталу
PROstir.pl

З початку року він тричі з'являвся на засіданнях парламентської комісії національних та етнічних меншин. Йому тричі робили зауваження, що його натяки на нелояльність меншин — образливі. Ніхто досі не подав заяву на нього до комісії депутатської етики. Ким є обранець «Конфедерації» Гжегож Браун (псевдонім — «Szczęść Boże!»), котрий так зацікавився меншинами?

Вперше на засіданні парламентської комісії нацменшин Браун — новачок у Сеймі, тільки-но обраний восени 2019-го — з'явився 21 січня 2020 року: тоді комісія обговорювала пріоритети роботи щодо нацменшин загалом. Почавши свою промову з характерного для себе «Szczęść Boże!», він запитав, скільки коштують плани і стратегії подібної політики. Почувши від представника уряду суму в 16,5 млн злотих, Браун закликав представників меншин «асимілюватися», замість витрачати публічні гроші.

— Як звучить моє прізвище? Браун, правда? Це означає, що колись Польща сподобалася Браунам, і вони захотіли бути поляками, правда? — питав Браун. — Чи повинен я відчувати себе в меншості, претендувати на меншість, щоб

отримати бюджетні гроші, щоб розвинути свою ідентичність? Як би ви ставилися до цього? Можливо, нормальні поляки вже є меншиною в цій соціалістичній державі?

Другий раз депутат Браун прийшов на засідання комісії 10 березня: воно було присвячене питанню українських пам'ятників у Польщі. Натякнувши на те, що обговорювана тема є частиною «ліфтингу та ретушування історії», Браун запитав, чому до обговорення не запросили тих, хто бореться із подібними «антипольськими середовищами».

Утретє Браун прийшов на засідання, присвячене проблемам фінансування організацій нацменшин під час пандемії, що відбулося 29 червня. Його висловлювання вже не дивували присутніх — це знову були натяки на нелояльність меншин до Польщі, заклики асимілюватися та сумніви у потрібності політики щодо нацменшин як такої. Віцеголова комісії Ришард Галля був менш стриманий щодо Брауна, ніж під час першої його появи — він прямо наголосив, що заяви Брауна образливі. «То нехай про це скажуть самі ображені!» — відповів Браун. «Ви мене ображаєте, я буду першим із них», — заявив депутат Галля, обраний за списком німецької меншини.

Якими конкретно будуть дії представників комісії щодо Брауна — ще побачимо, проте варто наголосити, що такий стиль не є чимось новим для цього парламентського дебютанта. 53-річний Браун до свого успіху йшов довго, а історію про першого Брауна він повторив не раз. «У XVIII столітті у Львові якийсь

Браун сам полонізувався», — писав він сам про свого прашура.

Його родина — одна з найстаріших у сьогодиншній Польщі, вона досить богемна і з довгою історією. Найвідомішими є троє братів. Один із них — дід Брауна, Юліуш, котрий був адвокатом у міжвоєнній Польщі і добровольцем у вересневій кампанії 1939 року. Старший брат його діда, Казімеж, у 17-річному віці вступив до «Легіонів», воював проти українців та проти Конармії Будьонного, загинув у 1921 році та по смертю був нагороджений орденом «Virtuti Militari». Молодший брат Єжи — поет, філософ, останній делегат лондонського уряду в Польщі.

Сам Гжегож Браун є сином театрального режисера Казімежа Брауна, який майже 10 років керував Сучасним театром у Вроцлаві — до 1984 року, коли він увійшов у конфлікт з комуністичною владою. Батьки Гжегожа з його молодшою сестрою тоді емігрували до США і там прожили життя. Численні кузени і кузенки Брауна — актори, університетські викладачі, творці — далеко не завжди підтримують погляди Гжегожа, хоча у цій старовинній родині національно-католицький пафос — звичайна річ.

До великої політики Гжегож Браун потрапив за часів першого уряду «ПіС» (2005–2007 роки), тоді він став відомим завдяки телеканалу «TVР». Його відео пускалися в прайм-тайм, після головного випуску новин. Тоді ж він назвав мегапопулярного в Польщі лінгвіста, професора Яна Мйодєка «інформатором таємної поліції Польської Народної Республіки» — за що Мйодєк рока-

ми судився з Брауном. Незважаючи на те, що Верховний суд Польщі визнав це наклепом, суд у Страсбурзі заявив, що Браун «мав право так висловитися».

Попри те, що спочатку Браун був близьким до «ПіС», після першої поразки партії Качинського він починає зближуватися з середовищами польських націоналістів, зокрема з часописом «Орсја на Prawo», який деякі польські медіа називають агентом Кремля. Саме тут Браун-політик постав як переконаний ультрататолік та критик різних меншин (найчастіше — євреїв). З цієї позиції Браун почав входити у велику політику — у 2015 році він був кандидатом у президенти Польщі (щоправда, другого плану). Після вбивства гданського мера Павла Адамовича він стартував у місцевих виборах 2019 року та здобув друге місце із результатом близько 12%. Кілька місяців згодом, у травні, він був учасником виборів до Європарламенту — проте утворена тоді з кількох блоків «Конфедерація» не пододала прохідний бар'єр. Нарешті в осінніх парламентських виборах Браун таки пройшов до парламенту, здобувши у Ряшеві 28 тис. голосів.

Зараз він шукає подальшої інституціоналізації свого дискурсу — саме тому з'являється на комісії нацменшин (але не тільки — він приходив і на засідання комісії соцполітики і родини, коли там почався скандал із головою Магдаленою Беят з «Лівіції»). На частину його висловлювань з тихою посмішкою реагують навіть колеги із «Конфедерації», але Браун потрібний їм для створення інфошуму. Ну, бо хто іще назве Польщу «німецько-російським кондомініумом під єврейською опікою», як це зробив Браун у ході президентської кампанії 2015 року? ■

ВІЙНА В УКРАЇНІ

Шоста річниця звільнення міст Сходу України

Український інститут національної пам'яті (УІНП) нагадує українцям, як шість років тому наші воїни звільняли українські міста від окупації.

Влітку 2014 року були звільнені такі міста Донецької області: Лиман (4 червня), Маріуполь (13 червня), Слов'янськ, Краматорськ, Дружківка та Костянтинівка (5 липня), Бахмут (6 липня), Сіверськ (12 липня), Торецьк (21 липня), Авдіївка (30 липня), Красногорівка (1 серпня), Мар'їнка (5 серпня), і Луганської області: Шастя (14 червня), Рубіжне (21 липня), Северодонецьк (22 липня), Лисичанськ (24 липня), Міусинськ (8 серпня), Гірське (13 серпня) та інші населені пункти у цих областях. Наступ військ РФ вдалося зупинити завдяки спільним зусиллям українців, які стали на захист держави у лавах Збройних сил України, Національної гвардії України, добровольчих формувань та масового волонтерського руху.

Подіємо кілька описів звільнення міст — Слов'янська, Рубіжного й Торця.

Слов'янськ. 12 квітня 2014-го загін із Росії під командуванням Ігоря Гірка («Стрелкова») захопив Слов'янськ. Спроби визволити місто від окупантів 13 та 14 квітня виявилися невдалими, тому командування АТО розпочало облогу Слов'ян-

ська, звужуючи кільце оточення. Основні бої точилися на блок-постах за контроль над комунікаціями. 1-4 липня сили АТО визволили низку передмість, зокрема, Миколаївку. 5 липня бойовики поспішно залишили Слов'янськ та втекли до Донецька.

Рубіжне Луганської області й Торецьк Донецької області. 21 липня 2014 року були звільнені Рубіжне Луганської області і Торецьк Донецької області. Бойовики «ЛНР» закріпилися у Рубіжному у травні 2014-го. 22 травня поблизу міста у засідку бойовиків по-

трапили військові 30-ї механізованої бригади Збройних сил України. У бою було підбито українську військову техніку, загинуло троє бійців і ще п'ятеро дістали поранення. У ніч на 21 липня сили АТО оточили Рубіжне. Зведена група батальйонів «Чернігів», «Айдар» та «Луганськ-1» закріпилася на території трубного заводу. Після цього сили АТО взяли під контроль будівлі міського відділення міліції та міської ради. На ранок українські військові та правоохоронці завершили зачистку приватного сектору в Рубіжному.

«У місто ми заходили у складі зведеного загону батальйонів, в який входили «Айдар», «Чернігів», «Луганськ-1», практично відразу за ЗСУ. ... Із собою у нас було три українські прапори — один

у мене, один на «броні» і один у Тараса Симоненка. Ці прапори ми носили під бронешилетами, і для нас вони були як обереги. Один ми відразу підняли над міськвідділом міліції, як тільки зайняли будівлю. Я знайшов древко, одягнув на нього прапор, заліз на дах і виправив те, що так напружувало мій зір — відсутність державного прапора над будівлею міського відділу міліції».

Андрій Потурайко, відділ карного розшуку Луганського міського управління ГУМВС України, про звільнення Рубіжного. Торецьк (тоді — Держинськ) перебував під контролем бойовиків «ДНР» з травня 2014 року. Ключова роль у звільненні міста належала частині спецпризначення. Зранку 21 липня група морського спецназу в обхід блокпостів бойовиків непомітно зайшла в місто і захопила будівлю міської ради, затримавши терористів, які там перебували. Бойовики заповзялися повернути контроль над центральною адміністративною будівлею Держинська. Однак штурм захлинувся, а обстріл міськради з танків, БМП та ПТУРів не змусив спецназ здатися чи відступити. Ще одна група українських спецназівців ліквідувала кілька позицій бойовиків на в'їздах до міста та зайняла позиції поблизу міськради, наводячи удари артилерії та авіації. Зазнавши значних втрат у людах та бронетехніці, сепаратисти відступили, а після того, як основні українські сили завершили часткове охоплення Держинська, втекли у напрямку Донецька. До вечора 21 липня сили АТО повністю контролювали місто. У лютому 2016 року Верховна Рада України, виконуючи декомунізаційне законодавство, перейменувала Держинськ на Торецьк.

Більше інформації та спогадів на офіційному сайті УІНП (uinp.gov.ua). Упродовж липня-серпня дописи про звільнення окремих міст публікуються на фейсбук-сторінці Інституту. ■

Фото з сайту УІНП. Автор мапи — Дмитро Вортман

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

У Варшаві відкриється виставка, присвячена пам'яті про Голодомор

Галерея Українського дому у Варшаві запрошує 24 липня о 19.00 на відкриття виставки «Мені досі соромно викидати їжу. Бабуся розповідала мені про Голодомор» Андрія та Лії Достлевих.

Цей проєкт виник як результат візуального дослідження з використанням постфотографічних практик, присвяченого сучасним побутовим проявам історичних травм ХХ сторіччя, а також репрезентативним можливостям фотографії як медіума у представленні травматичних подій. Бабуся Лії Достлевої, а також бабуся її чоловіка пережили голод 1932-33 років у різних регіонах — на Полтавщині та Луганщині. Обидві не боялися розповідати про ті події дітям і внукам.

Ліа Достлева — художниця, кураторка, культурна антропологиня, авторка видань «Culture.pl», «Czas Kultury», «Kogudog». Живе та працює в Познані разом з чоловіком Андрієм, який теж є художником та дизайнером.

Виставка експонуватиметься до 24 серпня в Українському домі.

Мандрівний фестиваль української культури повертається

Із запізненням, проте все-таки повертається Мандрівний фестиваль української культури. Цьогорічний захід розпочнеться 21 липня у місцевості Бельсько-Бяла, опісля завітає до Щеціна, Битова, а 23 липня — до Валча. Любителі українських пісень і танців зможуть побачити виконавців, зокрема з Одеси та Чернівців. Організатором виступає Марко Сирник з фонду «Просвіта». Можливо, у серпні пройде наступна частина фестивалю, й українські артисти відвідають теж інші місцевості Західнопоморського воєводства — все залежить від ситуації з пандемією.

Фоторепортаж про українця на виставці переможців «Grand Press Photo»

До 20 липня у Варшаві можна оглянути виставку цьогорічних переможців конкурсу «Grand Press Photo-2020». Серед 266 найкращих робіт в жанрі документальної фотографії є репортаж про Сашу Буля. Український співак та композитор, автор пісень у жанрі кантрі та інді-фолк мав нагоду побувати з концертами у Польщі. Деякі з представників української громади можуть його пам'ятати з Ярмарок Фесту у Гданську у 2017 році. Автором знімків, на яких зображений українець, є фотограф Бартломей Буш. Саме його фоторепортаж переміг в конкурсі «Grand Press Photo» в категорії «Люди».

Виставка експонується у варшавському торговому центрі «Blue City». З Варшави виставка поїде до Гданська.

Мурал у селі Кнорида

Фото з фейсбук-сторінки Єлисавети Томчук (автор Єжи Раєцький)

У підляському селі Кнорида біля Більська-Підляського на одному з будинків з'явився мурал з українськими жителями села. Його автором є снігчанин Аркадіуш Андрейков. Це той самий митець, який протягом літа й осені 2017 року у 20 селах Підкарпатського воєводства зробив художні розписи на старих дерев'яних будинках. Натхненням для цього стали архівні фотографії колишніх мешканців сіл. У деяких місцевостях героями розписів були українські сім'ї, котрі жили там до 1947 року. Один із муралів можна знайти на старій столі, яка є частиною агротуристичного господарства «Хутір Гораєць». Він представляє родину Лашинів, колишніх жителів села.

ІНП виклав базу даних жертв злочину на Волині в інтернет

Інститут національної пам'яті Польщі (ІНП) 8 липня оприлюднив в інтернеті базу даних жертв злочину на Волині. Згідно з повідомленням, він зробив це у зв'язку з Днем національної пам'яті жертв геноциду, «вчиненим українськими націоналістами щодо громадян Другої Речі Посполитої», який цього року відзначали у суботу, 11 липня.

База вміщує приблизно 17 тисяч згадок не лише про жертви, а й про місця їхньої смерті, також буде створена інтерактивна карта злочинів.

За кілька днів до цього, 5 липня, на Ясній Горі у Ченстохові відбулося відкриття меморіальних дошок, які вшановують польські жертви Волинської трагедії та українців, які їх захищали. Про це повідомив у твітері Санктуарій на Ясній Горі. На одній дошці написано: «Для вшанування поляків, вбитих українськими націоналістами (ОУН УПА) на Волині та у Східній Малій Польщі у 1939-1947 роках». Друга дошка вшановує українців за «допомогу і притулок для поляків від українсько-бандерівських вбивць».

Збір підписів за скасування карантину для громадян України

На сайті petycjaonline.com збирають підписи під петицією до президента, глави уряду і міністра охорони здоров'я Польщі. Вона стосується скасування обов'язкового 14-денного карантину для осіб, які прибувають до Польщі з України повітряним шляхом. Такий карантин є обов'язковим лише для громадян України, але не для поляків.

У документі зазначається, що відновлення з липня урядом Польщі обов'язкового карантину для громадян України має ознаки дискримінації за національною ознакою. Автори петиції закликають повернути Україну до переліку країн, прибуття з яких літаком до Польщі не буде зобов'язувати пасажирів відбувати 14-денний карантин. У ній міститься заклик скасувати положення розпорядження Ради міністрів РП від 2 липня, що змінило перелік країн, про який йдеться в попередньому розпорядженні уряду від 30 червня.

«Розпорядження має ознаки дискримінації осіб за громадянством і не має нічого спільного з протидією епідемії COVID-19, є положенням ксенофобського характеру, що порушує права людини і суперечить доборосудським відносинам», — йдеться у петиції.

У ній звертається увага, що громадяни України, які прибули в Польщу літаками 1 і 2 липня, не мусили проходити карантин. Натомість, з 3 липня його вже повинні проходити громадяни третіх країн, тобто України й інших держав з-за меж ЄС. Натомість, громадяни ЄС (зокрема і Польщі), які прибувають до Польщі з України тим самим транспортним засобом, не зобов'язані проходити карантин.

«Прагнемо звернути увагу, що вірус не обирає жертви за паспортом, не розрізняє громадянства», — написано в петиції.

Її автори наголошують, що дискримінаційне розпорядження стосується також змішаних родин: подружжя, яке має різне громадянство і яке раніше перебувало разом у тих же місцях, після перетину кордону Польщі має бути розділено для проходження карантину.

«Закликаємо змінити положення і скасувати необхідний карантин для усіх подорожуючих, які прилітають з України», — наголошується у петиції, яку створено 7 липня. На час друку цього номера «НС» (13 липня) її підписало більше 2 тисяч осіб.

Петицію можна знайти на сайті petycjaonline.com (Petycja o przywrócenie Ukrainy na listę krajów, po przylocie z których nie ma obowiązku kwarantanny, bez względu na obywatelstwo podróżującego).

Підпал хостелу з працівниками з України

У Погожицях (Малопольське воєводство) затримали чоловіка, котрий підпалив хостел для робітників, у якому мешкали, зокрема, працівники з України. Про це повідомляє polskieradio.pl. У зв'язку з інцидентом поліція затримала жінку та чоловіка, які теж тимчасово мешкали у цьому хостелі. Після допиту 32-річну жінку звільнили, а чоловіку, 42-річному жителю Хшанова, висунули обвинувачення. Він буде нести відповідальність за спричинення пожежі, що загрожувала життю та здоров'ю багатьох людей. Цей злочин карається 10 роками позбавлення волі. Прокурор попросив суд взяти затриманого під тимчасовий арешт.

Повідомляється, що пожежа у хостелі в Погожицях почалася 6 липня пополудні. Вогонь швидко охопив перший поверх. У будинку перебувало 12 осіб, частина

з яких — громадяни України. Усім вдалося безпечно покинути будівлю до приїзду пожежників. Гасіння пожежі тривало кільканадцять годин.

На думку слідчих, вогонь було навмисно розпалено так, щоб він швидко розійшовся по будинку, в якому проживали працівники. За словами правоохоронців, чоловік, який також проживав у цьому хостелі, був важкою і конфліктною людиною. Мав неприязні стосунки з багатьма мешканцями, зокрема й з іншими поляками. Через це у поліції кажуть, що підпал стався не на національному підґрунті, а через особисті причини.

Закриття пластового року у Вроцлаві

Фото з сайту plast.org

3 липня відбулося закриття пластового року станиці у Вроцлаві. «Ми мандрували з відомими українцями, шукали скарби, виховували силу тіла і духа, а скільки хусток було пов'язано — не злічити — новацькі, старшопластунські», — підсумовують подію пластуни зі станиці у Вроцлаві, яка за останні роки відродилася і сильно розвивається. Це відбулося в основному завдяки пластунам родом з України, які проживають у місті, батькам, які приводять своїх дітей на пластові зустрічі та самі приєднуються до них. Сьогодні група членів організації на фейсбук-сторінці пластової станиці у Вроцлаві нараховує більше 150 осіб.

Нагадаємо, що через важку ситуацію з пандемією COVID-19 Крайова старшина Пласту в Польщі вирішила відмінити заплановані на цей рік новацький та юнацький табори. Щороку у них брали участь кілька десят учасників — дітей та молоді. Також з огляду на пандемію, на наступний 2021 рік переноситься святкування 30-ліття відродження Пласту в Польщі.

Продовжуються заняття з української мови у Гданську

30 червня повернулися заняття з української мови для старших у домівок у Гданську. Проте з огляду на ситуацію, пов'язану з коронавірусом, вони перейшли в інший формат. Перше заняття після кількатижневої перерви відбулося в інтернеті — викладачка, д-р Марта Коваль підготувала відеоурок.

Цикл уроків з української мови проводиться у гданській домівці в рамках проєкту «Українські клімати» за фінансової підтримки міста Гданська.

Приїхали на роботу і... пропали

Видання 24wspolnota.pl з Люблінського воєводства поінформувало, що 70 громадян України заїхали до Польщі місяць тому з метою працевлаштування в сільському господарстві у гміні Острів-Любельський. Однак до місця, де мали виконувати роботу, так і не прибули. Через це вони порушили режим 14-денного карантину і не пройшли тести на коронавірус. Відомо, що всі 70 українців перетнули кордон в Медиці. Мали відбувати умовний карантин у господарстві, одночасно працюючи у замкненому колективі. Місцева поліція повідомила, що пошуки цих громадян України тривають. Поки що їхнє місцезнаходження не встановлено.

Почав працювати пункт пропуску Будомеж-Грушів

Від 6 липня можна користуватися автомобільним пунктом пропуску Будомеж-Грушів. Про це повідомляє сайт Державної прикордонної служби України. Це ще один пункт, який почав працювати після кількох тижнів закриття через пандемію коронавірусу. Слід додати, що уряд України ще 20 травня прийняв рішення щодо відновлення роботи всіх пунктів пропуску на кордоні з країнами ЄС, зокрема з Польщею та Молдовою.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

Делегатка пам'яті

Українців, які виросли в російськомовних середовищах і щойно в дорослому житті обрали та вивчили українську мову, досить багато. Довго стримувана хвиля мовних перемін розлилася в Україні після Революції гідності та з початком російсько-української війни. Утім, вибір української мови у випадку людини, яка виросла поза кордонами України, у польськомовному середовищі, не трапляється надто часто. Таких українців у Польщі може бути кільканадцять, якщо добре пошукати – кількадесят.

Однією з них є доктор Ольга Соляр – етнологиня та україністка, наукова працівниця Державної вищої східноєвропейської школи в Перемишлі, яка народилася та виросла в Лемборку – місті північного Помор'я, а після навчання та наукової роботи в Україні поселилася в Перемишлі. У розмові для «Нашого слова» вона розповідає про свій вибір, українську ідентичність та зміни, які її стосуються.

Коли головна редакторка «Нашого слова» запитала мене, чи знаю українців в Польщі, які у дорослому віці вивчили українську мову, зразу подумала я про тебе. Я права?

Так. Я виховувалася в абсолютно польськомовному та польськокультурному середовищі, несвідома українського коріння. Те, що приходило «Наше слово» до дідівської поштової скриньки, і я це витягувала — була це незрозуміла екзотика. Усвідомлення прийшло відносно пізно, в 14 років, і вже не відпустило. У моєму випадку задіяв класичний неофітизм та ефект третього покоління. Ти, мабуть, чула, що євреї робили дослідження у другому і третьому поколінні після Голокосту: саме в третьому поколінні з'являються люди, яких вони назвали «делегатами пам'яті». Можна сказати, що я є такою делегаткою пам'яті у моїй сім'ї. Батько є повністю полонізований, польськомовний, асимільований. Є в ньому свідомість походження, але немає потреби бути в середовищі. А кожна родина — це система, наповнена різними змістами. І коли ці змісти починають нагнітати, то щось має цю напругу ліквідувати. Отже, табу у моїй сім'ї тріснуло, з'явилася одна особа в сім'ї, яка почала питати. Це випало якраз на 89-90-ті роки, коли я йшла до ліцею.

Тобто тоді, коли ти обрала українську школу?

Не до кінця. До Білого Бору потрапила я випадково, бо раніше склала вже заяву до польського ліцею. Тоді теж з бабою (мамою батька) час від часу ходила до церкви. Почалися канікули, люди з церкви сказали, що є табір в Команьчі. Я думала, що їду на три дні. Не знала, що таке Сарепта, але поїхала... на два тижні. Там були люди, які постійно мені говорили, що маю іти до української школи.

Тому рішила я перенести свої документи до Білого Бору. Відтак перші дні у школі — це був для мене шок! Більшість дітей володіло українською, а я не розуміла елементарних речей. Як мене питали: «Звідки ти приїхала?», я не розуміла слова «звідки». Перші два роки було дуже тяжко, я соромилася говорити, бо розуміла, що роблю страшенні помилки, але оскільки вчителі та вихователі постійно штовхали нас вживати українську, треба було почати складати помаленьку речення. Примус спричинив, що я в кінці відважилася. Згодом, коли поїхала на пластові табори в Україну, там теж мусила говорити українською, щоб мене розуміли.

Тобто рішення «стати українкою» згадуєш як один поворотний момент чи як довший процес?

Повільний процес, який раптом у Білому Борі прискорився. Бо це був великою мірою шок — потрапити серед людей, які виховувалися в українських кодах. Я була тоді бунтаркою, ходила в подертих джинсах, в гланях (важкому військовому взутті), слухала «Pink Floyd», «The Cure»... А тут: приїхала до Білого Бору, де лунала «Червона калина» і «Несе Галя воду» (сміється).

Не хотіла ти тікати?

Звісно, хотіла. Не розуміла того, що мене оточує. Зі своїм стилем, музикою, навушниками, серед українських дітей. Але коли я прийняла рішення лишитись, а згодом піти на україністику, це був важливий стрибок. Тобто закоренитись в цій культурі та мові — це був мій свідомий вибір. А якщо він свідомий, то він дуже сильний, абсолютно вирішальний. Я свою ідентичність вибрала, хоч не мусила. Якби порухувати, то в мене менше 50% української крові, решта — це суміш.

Колись я пробувала зрозуміти свій вибір і дійшла висновку, що заопікувалась найслабшим, найменшим внутрішнім елементом моєї сім'ї, який був у меншині.

Коли кажеш про суміш, які національні компоненти її складають?

Польський, український і кашубський. Маю сильне відчуття кашубської землі. На ній народилися та померли мої прадіди, є їхні могили, мій дідो говорив кашубською мовою. Одноразом моя друга баба є з Сумщини (Кролевецький район), отже, закерзонський елемент в мене зовсім малесенький. Коли їду в села моєї баби і дивлюсь на краєвиди і Десну, величезну, жіночу ріку, теж відчуваю прив'язаність.

Як вона з Сумщини потрапила на Закарзоння?

Перший чоловік моєї баби був у Червоній армії, і вона переїхала до нього на тодішній німецько-радянський кордон. Коли почалася війна, той чоловік скоро загинув, тоді баба зустріла мого діда і вже з ним була виселена на Північ. Баба була православною, з великої України, це навіть по її мові відчувалося. Закінчувала дієслова на «сь», не на «ся», мала теж своєрідну лексику.

Дальше — мама моєї мами походить з-під Вільнюса. І як дивлюся на нашу генеалогію (сестра займається генеалогією, брат є архівістом, тому маємо зроблене генеалогічне дерево до 1600 року), то наші литовські предки були дрібними шляхтичами, з гербами, маєтками, які після повстань зубожіли через тиск царської влади. Розумієш, це такі «пан Тадеушовські краєвиди». І це знову — одна четверта моєї крові. Типова друга Річ Посполита, все перемішане: литовські прізвища і татарські, караїмські та польські. Відтак ця сім'я ідентифікувала себе як поляків.

Можна в тому загубитись. І хіба врешті-решт справді легше вибрати одне головне. Це трохи так, як припинити галуззя дерева, лишаючи одну

Фото з приватного архіву Ольги Соляр

головну, щоб давала добрі плоди. Чи можливо плекати в собі стільки відмінностей? Або... як обирається ідентичність?

Ці відмінності дають ширший погляд, різні перспективи. А обирати ідентичність однозначно нелегко. Для мене найсильніша є українська ідентифікація, але я розумію, що ідентичність — це конструкт, вигадка, ідея на життя. Я у своєму виборі відчуваю безпечно, бо українство прийшло до мене в період мого дозрівання, біля 15 років, коли твориться свідоме і незалежне сприйняття світу. Тому, коли я їду до греко-католицької церкви, то я відчуваю себе як вдома, це для мене вже природно. Шевченківський вечір — це теж природно. Утім, маю свідомість, що в рамках моєї сім'ї я не можу поговорити про шевченківський вечір або церкву — бо для них це не є природне. Важко, коли не можеш поділитись з близькими тим, що є для тебе емоційно найважливіше. Звісно, можна ділитись тим на пізнавальному рівні, але не на емоційному. Емоційно можу тим поділитись з тобою, бо це наш світ. Таких людей, як я, є досить багато.

Справді? Я знаю небагато.

Серед українців, мабуть, небагато, але назагал є трохи таких неофітів у різних націях, які у третьому поколінні повертаються і вже без страху відкривають своє коріння. Слід згадати, що мені теж не говорили про українство зі страху. Нещодавно запитала я про це батька. Тато у відповідь зробив великі очі, відкрив рот і сказав: «A co ty myślałaś, że to tak dobrze być Ukraińcem?» Не сказав прямо, але намагався нас захищати. Дідів і бабусь виселили до міста, де до 1989 року були під наглядом спецслужб. Моя баба мала радянський паспорт, була громадянкою УРСР. Мій тато теж мав польський паспорт. Коли розпався

Союз, вони вперше вибрали собі громадянство, зробили польські документи. А ще взнаки далось, що мій тато багато років був бездержавним, не вибрав односторонню ідентичності.

Важко уявити собі життя в постійному страху... такому, що боїшся переказувати дітям те, що для тебе рідне.

А все ж таки трохи переказуєш. Моя баба була першою головою відділу Українського суспільно-культурного товариства в Лемборку, тобто теж все не так просто. Вони пробували. Відтак була велика різниця між виселеними до міста і до села. Наших поселили в самому центрі міста, вони трималися з німцями, усі мої тітки та вуйки пішли до ліцею в Лемборку і згодом розвинулося в них відчуття сорому, це ж були 60-ті роки. Вони зробили свій вибір, відмовилися від того, що не давало їм на той час ніякої користі, підтримки, певності існування. Не відчували вартості українського походження. Тим більше, що не було сильної громади, люди були розпорошені у місті. Як подивився на Лемборк, він є своєрідним островом на карті поселення українців. Ті люди мали відчуття відокремлення, тому теж скоро асимілювалися.

Цікавить мене чи взагалі говорилися про українців у твоїй сім'ї?

Так, але в суперечливих контекстах. От, наприклад, цей мій дідо кашуб працював в Службі охорони залізниці і брав участь в акції «Вісла» — виселяв українців з-під Балигороду.

Тобто один дід виселяв, а другий їхав у транспорті. Дід кашуб не любив українців, хоч їх поважав. Сказав колись, що українці ніколи не лишали своїх на полі бою.

Звісно, він мав дуже сильно закладені стереотипи, багато розказували йому про бандерівців, він був молодий та все сприймав за правду. Отже, з одного боку, він думав, що виселяє бандитів, так, як говорила пропаганда, а з другого боку, бачив, що ті бандити мають свої принципи. Але до кінця життя про українців казав, що це бандерівці із чорним піднебінням. Відтак зі сторони баби не було ресентиментів за Литвою. Скоріш казали, що хотіли виїхати, бо зараз Польща є тут, а не там. На щастя, не мали кресової ностальгії.

Отже, не можу сказати, що я українство всмоктала з молоком матері, абсолютно не всмоктала.

Чи батьки мали проблему з твоїм вибором?

Мама мала нерозуміння ситуації. Але з часом її прийняла. Вони роками функціонували в негативних кодах, за парканом мешкали люди з Волині, які багато розказували про страшні події, мама виховувалася в тіні тих історій.

А чи колись мала ти момент ревізії своєї ідентичності?

Ні. Це емоційний вибір, як любов. Як закохаєшся, то воно і кінець. Немає іншого середовища, в якому я себе відчуваю так безпечно. Про мою ідентичність свідчить мова, якою молюся.

Або якою думаєш?

З тим буває по-різному. Коли я постійно в україномовному середовищі, то думаю українською, коли в польському, то і в думках переходжу на польську мову. Коли жила я в Україні 6 років, то думала українською.

УКРАЇНА

Що таке «Суспільне мовлення»?

Очевидно, що «Суспільне» – це те, що належить суспільству. Але чи впливають українці на його редакційну політику? Хто формує контент українського суспільного мовника і хто, зрештою, за нього платить?

Ще у 2014 році Верховна Рада прийняла Закон «про Суспільне телебачення і радіомовлення України», в якому регламентується діяльність мовника. В 2017-му у конкурсі на посаду керівника Національної суспільної телерадіокомпанії України серед восьми кандидатів переміг журналіст та медіаменеджер Зураб Аласанія, запропонувавши свою стратегію розвитку. Варто зазначити, що з 2014 по 2016 роки він вже очолював компанію, але ще не реформовану, тому добре розумів проблеми і виклики, які перед ним постануть.

«Суспільне» досі реформується і продовжуватиме це ще не один рік. З'являються нові структурні підрозділи, натомість скорочуються інші, змінюється програмна сітка, величезна частина телепрограми складається із покупного-подарованого контенту та повторів власного виробництва, змінюється менеджмент компанії, скорочується штат – й іноді це все виглядає як різкі рухи в агонії. Але реформи – вони такі. Болючі, часто непопулярні, іноді навіть травматичні. І вдалися вони чи ні – розсудить тільки час, напівдорозі, на жаль, результату не видно.

«Суспільне» – незалежне медіа, фінансоване з держбюджету

Якщо коротко: раніше мережа теле- і радіоканалів була підпорядкована державі і фактично обслуговувала органи влади, висвітлюючи в позитивному світлі їхню діяльність. За новим законом, «Суспільне» стало незалежною медіакомпанією, підзвітною лише українському суспільству, але кошти, як і раніше, отримує з державного бюджету.

Хто не розбирається в темі, часто плутає «Суспільне» і «Громадське» (Hromadske), хоча це різні мовники, з різною структурою і формою власності. Феномен «Громадського» в тім, що в 2013-2014 роках вони стали фактично єдиним незалежним медіа, яке без купюр транслювало події на Майдані і висвітлювало їх неупереджено. Фінансування «Громадського» здійснюється за рахунок міжнародних грантів (у «Суспільного» частково, до речі, теж), реклами й інвестицій. Але після того, як інтерес до прямих трансляцій у післямайданівський час згас, «Громадське» так і не стало серйозним гравцем на українському медіаринку. У «Суспільне» теж вливаються грантові кошти, і завдяки цьому в мережі теле- і радіоканалів мовника можна знайти більше проєктів, необмежених лише бюджетним фінансуванням.

У «Суспільного» є редакційна рада, в якій присутні фахівці компанії з обласних філій та центральної дирекції. Також політику формує правління, головою якого є Зураб Аласанія. На даний момент єдиний прямий зв'язок з глядачем відбувається лише через вимірювання рейтингів, і це можливо лише на всеукраїнських телеканалах. Наскільки цікавить глядачів контент регіонального мовлення – на даний момент вирахувати неможливо, оскільки це дороге задоволення, а в бюджет «Суспільного» воно не закладене.

Бюджет «Суспільного мовлення»

На комерційних каналах іноді чуємо питання: куди щороку витрачається такий величезний бюджет – від одного до двох мільярдів гривень, якщо на каналі (мається на увазі «UA:Перший», телеканал «Суспільного») так мало власного контенту? В цій думці (яку, перефразовуючи, повторював, зокрема, і президент Зеленський) криється необізнаність і головне – незацікавленість «четвертої влади» (та і першої, зрештою) покопатися у реальному стані речей і усвідомити, що цей канал лише один з півсотні.

За законом, фінансування «Суспільного» відбувається з державного бюджету України і комерційних надходжень від діяльності компанії.

Сума, яку має давати держава, – 0,2% видатків загального фонду держбюджету. У 2020 році вона мала би складати приблизно 2 мільярди гривень, але, як і в попередні роки, народні обранці «впливають» на «Суспільне» недофінансуванням. І хоча нова команда Офісу президента пообіцяла цього року видати кошти

компанії в повному обсязі, розвиток незалежних медіа в Україні не в пріоритеті, тому фінансування «Суспільного» в повному обсязі досі залишається міфом.

«Суспільне мовлення» – це десятки каналів, радіо і навіть хор

Це два всеукраїнські телеканали «UA:Перший» і «UA:Культура», а також регіональні – по одному на кожну область (їх 23, а не 24 як областей, бо Луганську і Донецьку філії об'єднали у «UA:Донбас») та канал «UA: Крим», який переїхав з Сімферополя до Києва і нині мовить кримсько-татарською та українською мовами. Також в структуру входять три канали загальнонаціонального радіо («Українське радіо», «Промінь» та «Культура») і регіональні хвилі за таким же принципом, як і телеканали.

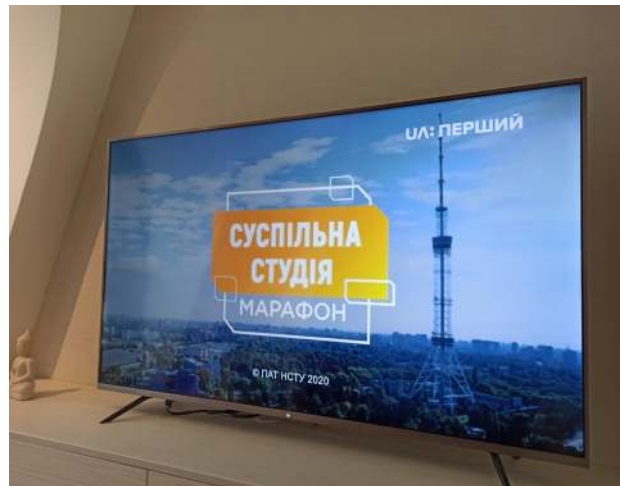

Фото авторки статті

Окрім цього, «Суспільному» належить цифрова платформа, яка стрімко розвивається, а ще: оркестр, хор, ансамблі та Будинок звукозапису.

Коли бачиш картину повністю, стає зрозуміліше, чому передбачені законом видатки здаються завищеними для одного каналу, але для такої махіни – це мізер. Адже крім всіх витрат на виробництво контенту, ця сума має перекрити заробітну плату 4180 працівників (на початок реформи їх налічувалося близько 7500).

Виважений і збалансований контент «Суспільного»

Говорити щось конкретне про програмну сітку – рано, оскільки структура і стратегія компанії досі знають змін. Іноді вдалий з точки зору медіаекспертизи проєкт просто не знаходить свого глядача, бо профінансований грантом на короткий термін або йде у незручний для аудиторії час. На жаль, українські учасники медіаринку звикли до швидких результатів і вимірювань рейтингів – але це добре працює лише із комерційними каналами, де нерентабельний проєкт можна швидко закрити і перестати витрачати на нього гроші. Що стосується суспільного мовника, такий підхід є вкрай небезпечним, бо критерії сильно відрізняються.

Глядач зникає до яскравої картини, але часто однією чи вигідної власнику каналу подачі інформації. Тоді йому стає складно розібратися в контенті, який зроблено виважено і з дотриманням світових стандартів журналістики. Коли інформацію подають збалансовано, висновки доводиться робити самостійно, а олігархічні канали роблять ці висновки за глядачів самі.

Ускладнює нинішню ситуацію з досить низькими рейтингами на «Суспільному» ще й багаторічна репутація компанії, про яку йшлося вище. За інерцією вважається, що фінансовані державою медіа обслуговують владу і обмежені її цензурою.

Політичне шоу «Зворотній відлік», яке стартувало під час президентської передвиборчої кампанії, викликало справжній суспільний інтерес, що підтверджують рейтинги. Також зацікавив глядачів розважальний музичний проєкт «UA:Фольк», де сільські музичні колективи виконують народні пісні різних регіонів у сучасному аранжуванні і під керівництвом професійних продюсерів.

II. ➔

ПУЛЬС
УКРАЇНИ

● Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні зафіксувала на території об'єкта поблизу непідконтрольного уряду України селища Лутугине Луганської області 11 танків та гаубицю «Гіацинт С». Про це йдеться у щоденному звіті СММ ОБСЄ від 10 липня. Українська сторона Спільного центру з контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін повідомляє, що російсько-окупаційні війська й надалі продовжують ігнорувати та грубо порушувати лінії відведення важкого озброєння, визначені Мінськими домовленостями. Окупанти також продовжують нарощувати мінні поля поблизу ділянки розведення сил та засобів «Петрівське».

● У Львові 9 липня у віці 66 років раптово помер польський журналіст, головний редактор найбільшої польської газети в Україні «Kurier Galicyjski» Мірослав Ровіцький. Родом з Варшави, впродовж останніх 19 років він жив у Львові. Газета «Kurier Galicyjski» виходить двічі на місяць. Перший номер з'явився у 2007 році. Фінансується Міністерством закордонних справ Польщі. Ровіцький входив до союзу польських журналістів. Він заснував дитячий часопис «Polak Mały». Журналіст створив «Klub Galicyjski», до якого входять публіцисти, журналісти, науковці та аналітики з Польщі та України. З ініціативи Ровіцького у Яремче, на Франківщині, щороку проводяться польсько-українські наукові конференції.

● Нідерланди подали позов в Європейський суд за прав людини проти Росії через збитий літак рейсу MH17. Пасажирський Boeing 777 «Малайзійських авіаліній» що виконував рейс з Амстердама до Куала-Лумпур, був збитий збройними силами РФ у 2014 році над окупованим Донбасом. На борту лайнера було 283 пасажирів і 15 членів екіпажу, всі загинули. Міжнародна слідча група повідомила, що літак був збитий зенітно-ракетним комплексом «Бук», який належить 53-й зенітно-ракетній бригаді протиповітряної оборони російських збройних сил, дислокованій у Курську. Росія заперечує причетність до збиття.

● 14 серпня відбудеться наступне засідання суду за позовом народного депутата від «Опозиційної платформи – За життя» Віктора Медведчука, який домагається заборони книги про Василя Стуса журналіста Вахтанга Кіпіані. 10 липня Дарницький районний суд Києва не встиг ухвалити рішення у цій справі. Медведчук вимагає заборонити видання й розповсюдження книги «Справа Василя Стуса». У книзі йдеться, зокрема, про судовий процес 1980-го року, під час якого Медведчук був адвокатом репресованого поета Василя Стуса. На думку Кіпіані, захисник поета не виконав свого обов'язку та був контрольований радянською системою. Кіпіані обурений позовом. Він повідомляє, що вже продано близько 10 тисяч примірників книги й запланована презентація у Північній Америці. Раніше, у 2018 році, Медведчук намагався вплинути на зйомки фільму про Стуса «Заборонений» – прибрати сцену про суд.

● В окупованому Росією Криму відбулась серія обшуків у будинках кримських татар. 7 липня їх провели представники російських силових відомств. Вони затримали шістьох осіб. Про це повідомили активісти об'єднання «Кримська солідарність». Адвокат Іслям Веліляєв повідомив, що його не допустили в будинок активіста Еміля Зіядінова (якого пізніше затримали), де відбувався один з обшуків. Дружина Зіядінова розповіла, що силовики намагалися їх змусити підписати зізнання до причетності в діяльності терористичної організації.

● В Луганській області від 6 липня три дні тривали лісові пожежі. До операції з погашення вогню було залучено більше тисячі людей. 9 липня пожежу було локалізовано. Про це повідомляє Державна служба з надзвичайних ситуацій. Приблизна площа, знищена вогнем, складає близько 5 тис. га. Від 10 липня відкритого горіння не спостерігається. Правоохоронці розглядають такі основні версії виникнення лісової пожежі: погодні умови, необережне поводження з вогнем, умисний підпал, та можливе потрапляння снарядів з території, тимчасово непідконтрольної Україні.

Підготувала Христина ЗАНИК

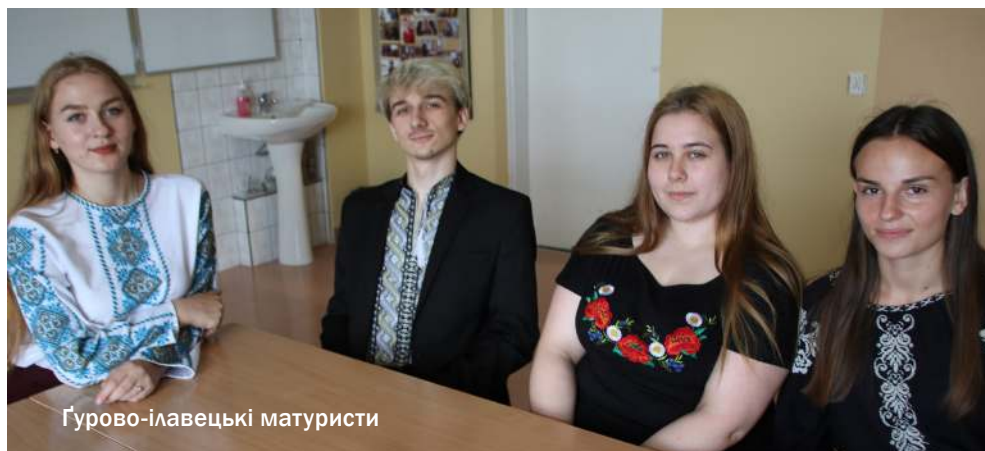
Матура-2020 з української мови: враження учнів та вчителів

У Польщі закінчується «пандемічний» навчальний рік. 29 червня випускники ліцеїв здали останній іспит на атестат зрілості (матуру) з української мови та літератури. З огляду на ситуацію з коронавірусом, іспити проходили лише у письмовій формі, від усної частини відмовилися.

«Навчання дітей рідної мови їхніх предків — це діло відповідальне і нелегке для вчителя. Тут неможливо застосувати повністю ані методику навчання української мови в Україні, ані методику країни проживання, ані теж методику навчання іноземних мов. Вчитель не може бути в цьому ділі лише добрим ремісником, але й щирим патріотом, що намагатиметься передати свої почуття учням, стимулювати їхнє бажання вивчити мову, історію, культуру та звичай предків і скріпити емоційний зв'язок з батьківщиною над Дніпром», — ці слова вчителя української мови лігницького ліцею Івана Снівака, багаторічного вихователя багатьох поколінь свідомих українців залишаються своєрідним заповітом для вчителів, учнів та батьків і сьогодні.

Як у цьому році проходив іспит з рідної мови у Гурові-Ілавецькому, Лігниці, Білому Борі та Перемишлі — школах, які завжди були фундаментом наших громад на місцях, — читайте у нашій статті. А цьогорічним випускникам українських шкіл бажаємо усього найкращого, бо іспити вже позаду, а попереду — світ широкий, воля!

Орест Лопата

Гурово-ілавецькі матуристи

Фото Богдана Тхиря

ГУРОВО-ІЛАВЕЦЬКЕ

Тест з української мови, на написання якого нашим матуристам надали 170 хвилин (такий самий час мали і всі інші національні меншини), складався з двох логічних частин. У першій потрібно було відповісти на низку запитань на основі фрагментів двох текстів — Ганни Веселовської «Український театр у пошуках порозуміння» та Кларі Гудзик «Про що говорить мова?». Уважний читач з цією частиною іспиту повинен був собі спокійно порадити — щоби не мати проблем з цим завданням, вистачало систематично відвідувати уроки рідної мови в ліцеї. У нагоді стало також знайомство з сучасною українською публіцистикою, доступною, зокрема, в інтернеті.

Друга частина тесту — прозовий текст або поезія на вибір, які повинні були стати основою самостійного твору. Цього року матуристам для роздумів й висновків запропонували фрагмент твору Уласа Самчука «Марія». Автор був першим, хто сказав світові правду про трагедію Голодомору 1933 року, його причини і наслідки. Роман написаний у вигляді хроніки життя селянки, постать якої асоціюється з образом-символом України, понівеченої ворогами країни. Запитання до наведеного фрагменту «Марії» — «Чи доля є заздалегідь відомим сценарієм нашого життя?» — дозволяло учням згадувати і сучасність, наприклад, події на Сході України.

Провідною темою запропонованої цьогорічним матуристам поеми Євгена Маланюка «Під чужим небом» стала туга за батьківщиною, емоція, яку поет добре відчув на собі. Доля закинула ліричного героя поеми далеко на чужину. Йому самотньо і він тужить за рідною Херсонщиною, батьківською хатою, рідними та близькими.

Своїми міркуваннями про іспити, навчання в Гурово-Ілавецьку та планами на майбутнє поділилися троє випускників ліцею.

— Я гадаю, що ми можемо впливати на долю лише у невеликій мірі, а більшість подій — невідомі. Подібної теми я сподівалася і була до неї готова, — каже Уляна Луканюк, яка обрала тему про долю. — Моє навчання саме в цій школі не випадкове: тут навчався мій брат, а самі ми з Івано-Франківщини, з міста Косів. Коли я сюди приїхала, було трохи страшно, але це почуття скоро минуло. Тут працюють привітні люди, які готують нас до дорослого життя. Нічого тут не відбувається несподівано, а тільки помірковано, із розумінням наших потреб. Після навчання в ліцеї хочу поступити в університет у Варшаві або Познані на факультет міжнародних відносин або, можливо, управління.

— Мені більше сподобалася тема чужини в поемі Євгена Маланюка, тому я вирішила писати про неї, — розповідає Михайло Іванчевський. — Думаю, що ми, проживаючи в Польщі, протягом багатьох поколінь маємо особливий погляд на батьківщину, вигнання, патріотизм, мову, тож варто цим поділитися з іншими. Роки навчання саме у цій школі, я вважаю, не пройшли дарма: як з точки зору навчального процесу, так і появи нових товаришів. Ліцей залишить у моїй пам'яті якнайкращі спогади. Мої плани на найближчі місяці — це нарешті відпочинку, а потім університет. Хочу навчатися у Варшаві і вже вибрав Університет психології.

— На мою думку, іспит не був надто важким, можна сказати, ми писали його з приємністю. Я вибрала тему про долю, вона підійшла мені більше, ніж аналіз вірша Маланюка, — ділиться враженнями Камілія Бабицька. — Школа та навчання у ній виправдали мої очікування. На початку здавалося, що буде важко, але з часом все ставало зрозумілим і простішим. Після закінчення ліцею хочу продовжити навчання у Гданську, своє майбутнє пов'язую з інформатикою.

Богдан ТХІР

ЛІГНИЦЯ

Організатором іспиту з української мови є Центральна екзаменаційна комісія (ЦЕК), тому екзаменаційні аркуші у всій Польщі були однаковими, а екзамени в усіх школах проходили так само. Питання для іспиту складали експерти з ЦЕК: вчителі-україністи, наукові працівники вищих шкіл, люди з досвідом викладання української мови у Польщі.

Лігницькі матуристи були задоволені запропонованими темами екзамену. За їхніми словами, твір Уласа Самчука «Марія» вони пам'ятають добре. Цей твір читається емоційно, учні емпатично сприймають особисті переживання головних персонажів. Все свідчить про те, що наші випускники дуже добре виконали свої завдання.

Частина наших учнів приїхала до Лігниці з України. Їхнє розуміння тексту досконале, а от у місцевих матуристів часом виникають мовні проблеми. Додатковою складністю є те, що наші учні не розмовляють літературною мовою кожен день, бо стикаються з нею тільки у школі, на уроках. Тому їм на іспиті треба було більше працювати зі словниками, та все-таки із завданнями вони впоралися непогано.

Ірина МАДАРАШ

БІЛИЙ БІР

У ліцеї випускні іспити складала 11 дітей — одна учениця, яка під час пандемії повернулася в Україну, вирішила писати кінцеві іспити на батьківщині, тим більше що там вона також навчатиметься у вищій школі. На екзамени з України також спеціально приїхали п'ятеро учнів, після прибуття вони пройшли 14-денний карантин. Всі випускники — родом з України, тому було цікаво дізнатися, чи легко далася їм матура. Було приємно почути, що іспити виявилися не особливо складними. Тим не менше кожен учень мав і улюблені предмети, і такі, за які все ж переживав. Натомість із іспитом з української мови впоралися усі. У Білому Борі учні також писали твір на тему: «Чи доля є заздалегідь визначеним сценарієм» на основі роману «Марія» Уласа Самчука.

— Побачивши цю тему, я дуже зділа, оскільки всі ми дуже добре зна-

Лігницький ліцей

Фото надане дирекцією школи

ємо «Марію». Це цікавий роман, він нам усім сподобався, тому ніхто не мав проблем із твором на цю тему. Після матури з української мови ми вийшли задоволені й у піднесеному настрої, — розповідає Анастасія Воловик.

Найскладнішим для неї був іспит з польської мови, але назагал вона задоволена і ним, і рештою екзаменів. Анастасія подаватиме документи до Варшавської кіношколи на операторський факультет.

Тема з української мови також сподобалась Назарові Долібі.

— Насправді вона було дуже легкою. Усі були до неї готові, оскільки ми раніше писали схожі твори на уроках української мови. Більшість апелювала у своїх роботах також до роману «Тарас Бульба» Миколи Гоголя, — каже Назар.

Йому найлегше далися англійська, українська та російська мови, а також математика, натомість найважче — польська мова. Майже всі цьогорічні випускники і далі навчатимуться у Польщі — Назар зі своєю дівчиною обрали Вищу школу інновацій та технологій у Любліні. Хлопець вчитиметься на факультеті економіки, а дівчина — адміністрації.

— Тема з української мови була справді дуже гарна й водночас не надто складна. Набагато важчими були пробні іспити. Тим не менш я би не сказала, що матура назагал була легкою чи дуже складною — для мене це був середній рівень, — каже Марина Головня.

Після навчання у Білому Борі вона хоче вивчати германістику у Бидгощі, тому на іспитах для неї чи не найважливішою була німецька мова. Дівчина та її однокласники також не відчували складнощів від того, що іспити писали під час пандемії.

— Я розмовляла з матуристами: тема з української мови справді підійшла усім, вони вважали її легкою. Учні найчастіше апелювали до роману «Тарас Бульба» Миколи Гоголя, поеми «Катерина» Тараса Шевченка, творів «Бояриня» Лесі Українки чи «Я (Романти-

Білобірські матуристи

Фото надане дирекцією школи

ОСВІТА

Матура у Перемишлі

Фото надане дирекцією школи

ка» Миколи Хвильового. Тема настільки сподобалася, що у нашому ліцеї всі обрали саме її, — каже вчителька української мови Анна Мазур.

Вона впевнена, що всі учні успішно складуть іспит.

Анна ВІННИЦЬКА

ПЕРЕМИШЛЬ

— Стрес є завжди, — каже Петро Піпка, директор школи у Перемишлі, хоча у «шашкевичівці» з 2006 року (коли запровадили матуру у формі зовнішнього тестування) не було жодного випадку, щоби хто-небудь не склав екзамену з української мови. Попри ситуацію з пандемією, усе пройшло спокійно, з дотриманням правил безпеки, всі випускники змогли приступити до екзаменів.

— Непросто було зібрати вчителів до екзаменаційних комісій, — каже директор «шашкевичівки», — але найбільшу тривогу викликала непевність, чи зможуть приїхати наші учні з України.

На щастя, Підкарпатська кураторія освіти потурбувалася, щоб усі 73 матуристи, громадяни України, змогли перетнути кордон. Прибули вони на два тижні раніше, щоби відбутися карантин, який, до речі, було відмінено через два дні.

— Не страшно, що ми приїхали раніше, — стверджує один з ліцеїстів Данило Ярко, — самоізоляція пішла нам на користь, ми готувалися до екзаменів.

Здається, що учні не дуже сильно переживали перед екзаменом з української мови. Кажуть, були добре підготовлені, у нагоді стали також дистанційні уроки-повторення.

— Якщо вміти читати і писати — не важко отримати добрі результати, — каже ще одна випускниця Вікторія Рогульська.

Після розмов з матуристами, які склали екзамен, директор школи та вчителька української мови Оксана Кахнич впевнені: іспити пройшли для учнів добре. Тексти для читан-

ня з розумінням не були важкими, а до того ж — сучасними та цікавими. Перший був про театр свідків, нове явище в українській драматургії, другий — про сприйняття світу через призму мови на основі прислів'їв і приказок.

— Тексти добре читалися, а запитання були зрозумілими, — каже випускниця Юлія Заячківська.

Більшість учнів для письмового твору обрала тему про долю на основі роману Уласа Самчука «Марія». Цей трагічний роман про насильницьку колективізацію українських селян та жахливу смерть внаслідок штучного голоду, написаний в 1933-му в еміграції, вражає читача і до сьогодні вважається одним з найкращих на цю тематику.

— Читання книг не є моїм найулюбленішим заняттям, та «Марія» виявилась одним з найцікавіших творів, які я читав в ліцеї, — зізнається Данило.

Продовження з 4 сторінки

От саме: увійти в українське середовище в Польщі — це одне, але пізнати справжню Україну — це щось зовсім інше. Конфронтація з реальною, «несадкововишневою» Україною буває шоком навіть для тих, які всмоктали українство з молоком матері. Як в тебе це відбулося?

Бачиш, оскільки баба була з великої України, то і я себе могла з нею ідентифікувати. Вигода моєї ситуації є така, що всюди я можу бути вдома (*сміється*). Але контакт з Україною усвідомив мені те, що ми, як закерзонці, є окремою групою.

Я зрозуміла, що не маю потреби насилу говорити українською м'якою мовою, навіть як філолог. Можу це робити, але не хочу. Ми маємо свій діалект, зі своїми кодами, сленгом, чому маємо його відкидати і уніфікувати? Я розумію, що на рівні наукових робіт треба послуговуватись літературною мовою, але у розмовній мові — ні. Те, що кидаю деколи польські слова, також не забігає нічого моїй ідентичності.

Контакт з великою Україною тільки утвердив у мені «закерзоньскість». Я люблю Україну, але розумію, що ми інші.

Ми виховувались в польському культурному середовищі, ми є культурними поляками. Звісно, маємо теж свої власні нацменшинні коди, з різними впливами, але коли зустрінемося з українцями з України і почнемо говорити про мультики з дитинства, то що згадаємо? Болек і Льолек, Бджілка Майя, а вони...

Чебурашку?

Мабуть. Розділяє нас ціле море культурних контекстів. А ми, як закерзонці, повинні бути під особливим захистом як нацменшина, бо ще одне покоління — і нас не буде. Розчинимося дощенту серед поляків або українців з України, мігрантів. Особливо, як не будемо зберігати нашої своєрідності. Диви, я в цій розмові вжила слово «євреї», хоч в нас говориться «жид», і це слово не є негативне. Українські мовні правила часто підпорядковані російським, як ось цей «жид», який в російській мові має зверхне і вульгарне значення. В нас — ні, це було і є нормальне слово.

Часто сприймаю теж спроби виправляти нашу мову як бажання показати, що ми є неповноцінними українцями. А це неправда. Ми є повноцінними, але зі своїми відмінностями. Це не означає сепаратизму — це радість з локальності. З перспективи Польщі — ми нацменшина, а з перспективи України — ми фрагмент її етносу, нації. Згодом закерзонці — це вже конгломерат різних груп: лемків, бойків, надсянців, холмшаків, трохи підляшуків, перемішаних після виселення. Твій чоловік лемко, так?

На половину.

Саме! Тобто вже він є сумішшю, а ваші діти вже зовсім. Тому я почала думати про закерзонців як про етнографічну групу в контексті України. Така група має свій діалект, релігію, традиції, культуру матеріальну і нематеріальну, спільну історію. Ми все це маємо. Наша історія з 1947 року є своєрідна, маємо своє організоване життя, свою фонетику і свою нематеріальну культуру, побудовану на власному циклі громадського життя.

Є Молодіжний ярмарок, Маланки, Шевченківські вечори, Ватри — і так щороку. І ці події кожен переживає у свій спосіб, але вони стверджують нашу ідентичність, нагадують, ким ти є.

Про цю своєрідність Україна повинна дбати...

А я думаю, що іноді то ми самі про себе не дбаємо. І погоджусь, що четверте покоління має великий шанс бути останнім...

Мабуть, так, але я дуже спокійна за Перемишль. На мою думку, це єдине місце в Польщі, яке створює можливості утримати українську ідентичність на довгі роки. Тут є дуже сильна громада, у якій усі підтримують одне одного. Мабуть, в інших містах теж так є, але маю враження, що все більш розчиняється. Дивлячись на учнів «шашкевичівки», я бачу, що ця молодь піде в світ з сильно закладеним українством. Крім того, сам Народний дім, люди, які переїжджають до Перемишля і приходять до Народного дому, переживають щось певною мірою вражаюче. Отже, Перемишль — це буде безумовно останній бастион українства у Польщі.

Чому? Чи має значення те, що це етнічні українські землі?

Це має величезне значення. Починаючи від свідомості, що тут є наші могили, наші церкви. Я свідомо, що краєвид регіону помінявся, будоване тут століттями українство зупинилось в 1947 році. І з другого боку, не можу відмовити, наприклад, лемборській громаді активності. Українці будують там церкву, мене це страшенно зворушує. Жінки кожного тижня печуть пироги і їх продають, а чоловіки почали вчорами скручувати шрубки по хатах, щоб доробити.

— Доля — це цікавий та популярний мотив, який без проблем можна знайти в багатьох інших творах, — стверджує Вікторія.

Крім роману Самчука, учні апелювали в письмовій роботі ще до одного літературного твору на вибір: «Тіні забутих предків» Коцюбинського або «Катерина» Шевченка. Що цікаво, мало хто наважився на тему, пов'язану з твором Євгена Маланюка «Під чужим небом».

— Вибрати на maturі аналіз ліричного твору ризиковано, — пояснює випускник Теодор Фіцак. — Якщо поставиш інтерпретаційну тезу, яка не вписується в ключ, отримаєш дуже мало балів за твір, або й жодного.

Можна сказати, іспит з української мови у цьому році був неважким та абсолютно доступним для учнів, які пропрацювали разом зі вчителькою всі твори з обов'язкового списку. На запитання, добре чи погано, що екзамен з української скласти досить легко, усі погодилися, що добре.

— Важка матура вимагає кращої підготовки, але водночас відлякує учнів від пунктів навчання, — каже Теодор.

Всім важливо, аби іспит здавало якнайбільше школярів-українців, хоча бали й не враховуються при вступі до вищих шкіл. Директор «шашкевичівки» переконує, що для цього варто докласти зусиль, бо багатьом атестат з українською мовою може допомогти при майбутньому працевлаштуванні.

Вікторія радіє, що мала таку можливість: «Матура дає мотивацію, щоб читати і вчитися», а Данило не сумнівається, що українську склав добре: «Адже це моя рідна мова!». ■

Анна СМОЛИНЧАК-БАГІНСЬКА

Це несамолюбство.

З одного боку, так, а з другого... їм треба 700 тис., щоб вибудувати церкву. Знаєш, скільки можна старих надгробків відремонтувати за 700 тисяч? Це мій перерахунок.

Коли поїдеш на чинне польське кладовище в якомусь селі під Перемишлем, то радше не побачиш вже українських хрестів. Тому що їх викидають! А якби найшовся опікун, якби їх відремонтував, подбав, то другий би їх не викинув. Це ми самі не дбаємо про матеріальні сліди нашого минулого.

Отже, є люди, які десь на Півночі творять свої нові axis mundi, нові сакральні місця, але вони не думають про майбутнє. Бо їхні діти та внуки не будуть вже біля тих нових церков. Без сильної громади зникнуть. А Перемишль буде тривати.

Чому?

Бо ми є в себе, ціле докілья про це засвідчує. Маємо близько України, є ми добре організовані, маємо школу і Народний дім. Хотілося б, щоб ми більше грошей інвестували в ремонті того, що лишилось після наших предків, аніж в будову чогось нового, на жаль, без перспектив.

Церква в Кописні валиться, вода ллється до середини, фундамент розпадається. Наші предки це тут залишили, подбаймо за це. Я тут радикальна, може, це декому не сподобається, але так думаю.

Олю, а де є твій дім?

(посміхається) В Перемишлі, звісно. Щодо цього немає жодних питань.

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

▲ Стріха, котра юж нікому не мала служыти. Фотоетюд Володислава Грабана

Думкы про два серця

Люде і птахи

Коли зачынало змеркати, дізріл єм птаха. Під стріхом, на тесанім зрубі лемківской хыжы, сідил голуб. Повертал зо сьвіта і хотіл сховати ся перед небезпеком ночы.

Хыжу розобрано в сорок семім. Поставлено наново, в тым самім місци по десятиох роках — але голуб о тім не знал. Коли зближыл єм ся до нього, боял ся і втулял до біленої вапном стіны. Был то голуб почтовий. На його червеній ніжці блищала обручка — знак принадлежности. Як велике было мое здивування, же тот сьвітотий птах выбрал місце під том стріхом. Під стріхом, котра юж нікому не мала служыти...

Настала німа тиша. Чул єм вдаріння серця. Віділ єм, як трепоче ся серце птаха непевне ночы. Вечером вернул думками до новозбудуваної хыжы, до люди, котры сплят за стіном з тесаної ялиці, і повірил єм, же они тіж маюť голубі серця, і подібны сут до того

птаха — хоц они повернули. А може, через сон... все вертаюť.

На краю тишы

Ніч наливат до гірской долины чорнило, выполнят ей по берегы. Постелил єм і готовил ся до сpany. В пещу пригасали остатні головні дров. Языки огня рисували внутре старой хыжы. Недопалена сьвіча втиснена до горнята з зерном, підтримувала нерівно лыпливий сніп сьвітла.

Коли приходит вечерна година, місяц выхылат з-за горы золоту голову, закрадат ся до вікон, зазерат до середины: дотыкат столу, недоїдженої вечери і недопитой кавы.

Выходжу на схыл долины. Заляна молочном посьвітлом стелит ся під моїма ногами, нагадає байковий краєвид дитинства. Порізане крайнебо острыма вершками ялиць вписує ся в шклянү купол

неба. Той ночы буде повня. Завіса гмы пересуват ся од звучных потоків по край ліса. З білої тишы до мого уха долітує помрук. Наглі роздерат ей потужний горловий рык: Мууууооо! муууооо! Добыват ся з глыбины ліса, звучыт і бе в протилежний бік схылу, і деси далеко, далеко пропадат... Звук повторил ся раз, другий — насильно. Здає ся, же є штотраз ближе. Чую як припилят до землі każde стебло травы, порушат листья дерев — окружаť мя зо вшыткых сторін. В гушавині кричыт збуджений птах, полошыť ліний гуркот воды...

Падаť выстріл. Смертна скала зсуват ся з краю тишы. Як вдаріння в пліт озброєни в тисяч дранок, несе ненатуральний поголос, потыкат ся і сігат високого ліса, отрясує краплі росы, біжыť з надзвычайном силом доникаль! Наполняť уха і тне на осьліп. Триває.

Очыма душы достерігам догасаючу сьвічку. Кубяťко гмы завішене над нозгрями лісного чорнило розсьвітляť ся і гыне. Чую як тихне битя серця, але не єм в силі зрозуміти до кого належыť.

Ясені

Повалил єм три ясені. Віділи они тільки, што неможливо згадати єдным жытьом. Знали село мого прадида. Жыючы на його подвірі, з гордістю позерали на комины хыж, які што дня пушали в небо синю перинку дыму. Каждой весны іх кучерявы стромы зеленіли найпізнійше, а коли настала оснь, втрачали свої пірясты листья по першых приморозках.

Коли падали, земля затремтіла. Настала довга тиша і в порожньому просторі зберігал ся дивний смуток. Пізнійше тартачна пила вжерала ся до серця потужной колоды, розколола блідо-ружовы внутря, які засьвідчували про іх силу і спрагу жыťя — заміняла іх на дощкы. А прецін перетримали бурі, зимовы заміťя, розлуку з близькыма людьми. В зьвірячому полюваню на дерева позбавил єм іх жыťя. Чи міг так зробіťи? Коли єм віділ што ся стало з прадидовыма ясенями, закололо біля серця, якісний тупий біль перешыл тіло...

Сімдесяť років тому, старий чоловік ховал голову в холод іх корон. У супроводі внуків ждал вечерной поры. Коли вечеріло, слухал як пара диких голубів гуркоче в зеленых стромых.

Може занедовго вырасте ту нова хыжа? — Як колиси, діти і дики голубы найдут затінены місця серед молодых ясенів. ■

Володислав ГРАБАН

Єден значыť дуже

Не думайте си, же буде о тузах, адже великих особах, за котрыма підут міліионы.

Гнеска більшість з нас мешкаť юж в містах, штоденне сільске жыťя тіж єст юж чысто інакше, за то не вшыткы знаюť, же віз можна єдным яйцьом переладувати. Так, во вшыткому треба мати міру, не можна перетяжыťи ани себе, ани тым більше жадного брата ци сестры, тых в Христі Ісусі тіж. Тямыť ся мі тото, што родиче так часто повтаряли, же: *Жыд фуру єдным яйцьом переладувал*, а прецін яйце навет гусяче не єст велике, тяжке тіж не єст. Не знам ци знате, же на Лемковині за часів наших дідів струсів не было, а гнеска аджи и іх яйця мож відіти межде «лемківскыма» писанками. Давно юж час яйчаных сьвят одышол, юж сме по Пятдесятниці, адже о яйцях буде юж дост, але-м од нього зачал, бо яйце єст символом жыťя. Прецін выборы можут быти початком нового жыťя.

Давно тому, ишы перед народжыньом Ісуса Христа грецькі філзоф повіл, же вшыťко зачало ся од нематеральной ідеї, першом и найбільшом єст Ідея Добра. Після Плятона том душевном Єдинком єст Добро. Християнскы інтерпретаторе Плятона повідали, же Монадом, адже Першом Єдинком был не хто іныи як сам Бог.

Добрі знаме, же барз часто єст так, же найтяжше єст зробіťи перший крок, же хоц мале дитя раз и другі хпаде, то кед зробіť свій перший крочок — довідат ся, же само може перемішати ся. Кед зразу товды повірит в свої здібносты, двигне ся и скоро буде не лем ходило, але и перхало. Адже чудує ня чом так дуже люди давно тому зробіťо свій перший выборчий крок, а

тепер до выборів не иде, лем дома на «шановні» сидит и іныи за себе позваляť владу выбирати. Прецін все єст так, же кед за вартісном навет єдинком станут аджи и самы зера то разом годни створити могутню силу, але мусяť добровільно підпорядкувати ся тому, чому вартат ся підпорядкувати. Я так роблю и стаю в тім ряді, в котрім на самым початку стоїť найбільше чысло. О асах мало не быти, але правду все речы треба и лем правду, вшыťко мусит мати свій паровіз, котрий потягне за собом іных, котры схочут дашто доброго зробіťи. Кед не буде першого вагону (може быти и стари, лем з водом, котра ся в пару заміняť и в колеса мусит піти, а не в свистало), то хоц вагонів, спряжених со собом превеликом охотом до діяня блага буде дуже, без «єдинкы» нигда з місця не рушат. Чоловек сам тіж без своей єдинкы жыťи не зможе, без ногы, руки, уха ци ока жыťи будеме, без плюща ци ниркы тіж, але без серця и головы ніт. Каждє суспільство мусит мати єдну голову и єдно серце, три ци аджи и сім голов мал лем змыї (смок) и іныи ишы дакы там міťичны бестії.

Часом газда, коли юж од давна жде дойджу, кед кус покропит, то не перестає нарікати (подібні єст з выборами президента, найважніше за нами). Газда товды бесідує, же такі малий дойдж нич не дає, а прецін нашы дідове бесідували, же кропля скалу крушыť. Правда — не єдна, може быти невеличка, може си капати як кров з носа, але кед кропля за кроплєм заєдно буде падати в тото само місце (ден за дньом и то роками), товды аджи найтврдіший камін трісне. Може чудуєťе ся чом о тім пишу, прецін выборы сут єдного дня, так єст, але нашы голоса цілій ден каплюť урны, пак лучат ся и потітьками и ріками плынут до властивой особы. Кед мій голос — моя кропля хпаде

до властивого начыня и выполнит го по берегы, то пак фурť буде си капала и капала през цілу каденцию, аж през пят долгых років буде не лем крушыťла скалу, але в землю ей оберне, жебы и она родити могла хліб. Моя кропля фурť си буде капала лем товды, кед влада, котру выберу, не буде ся капарила.

Не єм юж такі молодий, але до років бабы Параскы ишы мі далеко. Не так давно в величезным краю, кед президента выбирали, дос долго треба было ждати на оголошыня, хто выграв. Так было в Гамериці, голоса рахувал товды не компютер, а человек, так невелика была ріжниця межде кандидатами, же рішено не вірити машині. Каждый голос брано до руки, не за то, жебы дакі більше важыл, в каждых выборах будь-які голос єст рівни каждому іньому голосови. Ручні іх рахувано и обходжено ся з каждым голосом деликатніи як з яйцьом, без пера в руці, жебы жадного голу-ящя не розчревити. Каждє яйце (голос) має быти-полне, жебы могло ся з нього выкљуťи куряťко. Каждая газдыня прецін запортків не любит, адже най голосів неважных не буде, а кед будут, то як найменше. Прецін може быти так, же єден голос може быти тым яйцьом з воза згаданого в приповідці наших дідів. Кед не пішол єс до выборів и не заголосувал, злий газда може в краю царювати. Часом може быти так, же твій голос може быти том краплєм, котра скалу противника скрушыť, тым яйцьом, котре віз противника пред самым президентским престолом затримат и завдякы тобі віз його выборчого штабу не осягне мети. Кед не пішол єс, пак на никого, ани на нич не наріч, лем на себе ся злост, же-с лінийвий, же не корысташ зо свого права до выбирания влады. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Історія

Творчість Василя Альбічука як приклад дивовижного мистецького горіння

У 2020-му минає 25 років від смерті відомого українського народного митця Василя Альбічука, який народився 31 липня 1909 року, а помер 22 липня 1995 року. Художник провів своє життя, сповнене творчої роботи, в рідному селі Дубровиця Мала на Південному Підляшші. Завжди вражав своїм дивовижним мистецьким горінням та мудрістю, доводив, наскільки в житті важливі вищі духовні цінності і як вони визначають простір людського існування.

Василь Альбічук був народним художником, феномен якого можна порівняти з Катериною Білокур (1900–1963) з Богданівки на Полтавщині. Як і вона, Альбічук малював реалістичні картини на полотні, в котрих знайшов вираження його неповторний мистецький стиль. Майстер зображував реальний город, який ріс на його ділянці в Дубровиці Малій, — в основному це були рідкісні польові квіти, що служили йому «моделями». Його квітник мистецтвознавці назвали «диво-городом», він став невід'ємною частиною образу художника, адже відвідувачі, що приїжджали до митця, дивилися не лише картини, але й знаменитий город. Згодом виявилось, що Василь Альбічук розробив на підставі рослинного світу проєкт зодіакального календаря. «До шухляди» писав також вірші українською мовою, які стали відомі тільки після його смерті.

Найбільш цікаві твори художника — це цикли «Городи» (1965–1968), «Стадо коней на пасовиську» (1975), «Серпень» (1976), «Над берегами лісового озера» в червні» (1982), «Осінь на селі» (1986), «Мій світ у червні» (1990). На жаль, малював Василь Альбічук небагато і довго, тож його художня спадщина невелика.

Василь Альбічук майже все своє життя провів у рідному селі на Підляшші, мав лише два довгі виїзди з Дубровиці Малої. Дитиною з батьками він був у вигнанні (1914–1921), а під час Другої світової війни виїхав в Україну (1939–1944). У 1939 році навчався малюванню в Києві, був мобілізований та брав участь у воєнних діях на фронті. З огляду на участь у війні, уникнув переселення в Україну та акції «Вісла» у 1947 році. Василь Альбічук не приховував своєї приналежності до православ'я та української національності. Хоча і не надто про це розповідав колекціонерам та відвідувачам, які приїздили до нього. Коли він помер, то спочив на православному цвинтарі в Дубровиці Малій.

Картини художника вперше були презентовані 1966 року в Любліні. Вони викликали захоплення гляда-

чів і зацікавили музеї та колекціонерів. Поява самого митця на цій дебютній виставці спричинила загальний подив: скромна людина з буйним сивим волоссям здивувала слухачів своєю мудрістю.

Мистецтву Василя Альбічука присвячено багато мистецтвознавчих статей, про нього написані магістерські роботи, знято фільми. В 1980 році він отримав найпрестижнішу в народному мистецтві відзнаку — нагороду імені Оскара Кольберга.

Митець малював в основному природу. Він розмовляв з нею, був переконаний, що рослини його розуміють, і він повинен їм служити, а вони йому. Для нього не було проблемою поставити мольберт взимку на вулиці і малювати свій зачарований город, окутаний снігом. Або на світанку малювати схід сонця. Квіти були для Василя Альбічука не лише «моделями», вони залишалися співучасниками його внутрішнього ества. В циклі картин під назвою «Городи» Альбічук розповідав про цей глибокий симбіоз, який простягався непомітною тонкою лінією між його серцем та природою.

Перебування в селі сприяло неповторному ритму життя та творчості митця. Протягом року він займався городом, малюванням картин та роздумами. Також художник грав на скрипці — це був його справжній контакт з Всесвітом. Сферою його інтересів була філософія, зокрема про природу, в якій людина має своє усталене місце. Ще його цікавила антропологічна єдність знаків зодіаку і пір року.

Василь Альбічук вважав себе професійним художником. Можливо, тим заперечував теорію, створену деякими польськими дослідниками народної культури, які називали його «malarzem-samoukiem». Митець ставився до таких визначень негативно і завжди коментував чиїсь висловлення щодо свого мистецтва, тому мистецтвознавці, які хотіли мати його картини, дуже обережно писали про місце його творчості в народній культурі.

Розмова з майстром не була простою, вона відбувалася в присутності його картин, неначе свідків. На столі в кухні, де він приймав гостей, лежали засохлі фарби — атрибут його життя, а поруч стояв саморобний мольберт. Розмова точилася неквапно про малювання, природу і таємничий Всесвіт. На прощання митець вів гостей до свого городу і показував дивосвіт своїх рослин. Це був обряд, який зачаровував усіх, хто приїжджав до Василя Альбічука. Складна структура городу з польовими рослинами, картини з густою художньою матерією, на грані сновидіння і поезії, надавали митцеві таємничості. Всі, хто відвідував Василя Альбічука, поклонялися його картинам і вважали їх шедеврами. У хаті, яку сам збудував, висіли його роботи, які він не продавав і з якими не міг розлучитися. Після його смерті вони потрапили до музею в Білій Підляській. Власне ті картини були межею між митцем та колекціонерами і відвідувачами. Це було таке виразне «Стій! Тут починається приватна територія».

Під кінець 90-х років я мав можливість побувати в його чарівному сільському ботанічному саду. Ми листувалися, щоб уточнити дату зустрічі, бо тоді не було ще мобільного зв'язку. У листопаді 1989 року я навідався з моєю дружиною Аліною до митця. Ми сиділи на кухні, захоплювалися його картинами, пили чай, він нас пригощав настоянкою із сорока трав — та розмовляли про мистецтво. Досвідчений чоловік, він сприймав нас як молодих наївних ідеалістів, що цікавляться народними промислами, тому запитав мою дружину, котра його робота їй найбільше подобається. Вона відповіла, що картина з різдвяними колядниками. Я тоді запитав, чи можна цю картину придбати. Митець відмовив, але запропонував намалювати її заново. Ми тоді зраділи, але виявилось, що перед нами велика черга замовників, тож робота може бути готова тільки у 2016 році. Тоді я зрозумів, що Василь Альбічук зо-

Василь Альбічук

всім позбавлений свідомості про плин часу. На тій зустрічі він нам розказував про події, які трапилися з ним двадцять чи сорок років тому, неначе вони відбувалися вчора. А на прощання майстер показав нам свій город. Ми пішли через дорогу, до його дивовижної пристані, розташованої якби на узгір'ю, та потрапили в осінній город, де ще цвіли пізні квіти. В очікуванні зими вони виглядали як дивовижний гімн життю, проте це було дуже сумно.

На порозі 2000-х років музей в Білій Підляській звернувся до професора Михайла Лесіва з Любліна з тим, щоби надати наукову характеристику поетичній творчості Василя Альбічука. Тоді на прохання професора я вирішив зробити окремі ксерокопії з надісланих музеєм копій трьох зошитів з рукописами віршів Василя Альбічука. Було дуже важко розшифрувати нерозбірливий, чуха і твердий почерк митця. Я підготував розлогу добірку його віршів і надрукував їх у п'ятому томі редакційного мною щорічника «Український літературний Провулок» (2005). Поезія Василя Альбічука, як і його картини, розповідала про ідеалістичний світ, була жива і насичена філософією любові до життя. Вірші були написані українською літературною мовою з деякими говірковими вкрапленнями. Митець добре знав норми української граматики, тому у його творах не траплялося помилок. На жаль, мовний бар'єр та інші причини не дозволили музеєві в Білій Підляській видати українські вірші Василя Альбічука окремою збіркою, тому у всіх музейних посиланнях зазначено, що вірші митця — у рукописах. ■

Тадей Карабович

Фото з фейсбук-сторінки Bazyli Albiczuk – Ogrody

коралі

Інспірації та імпровізації

Роксана Вікалюк.
Співачка, композиторка, аранжувальниця,
піаністка, акторка, есеїстка.

На одному подиху або чарівний Світ Оксани

Лінії... лінії, лінії, завитки.. неначе кровоносні судини. З-поміж завитків – волюнтаристичний погляд. Потужні крила, руки й ноги – неначе у вирі несамовитого танцю. Танцю життя. Коли стояла у самій середині цього виру енергетичного дійства, в оточенні його персонажів, моє єство трепетало й радо відкривалося їм назустріч, спліталось з його ритмом, резонувало. Один з цих персонажів раптом випурхнув з рами і підлетів до мене, широко розпростерши крила. Світ навколо розпромінився усіма можливими барвами.... це була чарівниця-артистка виняткової вроди, майстерна режисерка цього мальованого дійства, мисткиня родом з Волині Оксана Кизимчук. Сонячно всміхалася, купаючи у безодні очей, чорних, наче українська ніч у розпалі літа серед мальв... Ця потужність і ніжність, сила й тендітність, ця іконописність сприйняття життя Оксаною – все це знайшло відбиток також й у фототворах мисткині, котрі вона помістила на сторінках каталогів у прекрасному виданні. Доки роками їздила по всій Україні, її око майстерно викадровувало клейноти-образи з повсякденного життя українського народу, перетворюючи їх на шедеври.

А ще були майстерно розписані мушлі і чудо-коралі, неначе обереги, і гігант-вигинанки! Як дихає, так і живе. Як живе, то так й творить – ось вона, Оксана Кизимчук, справжня посол української культури. Визначна й визнана. Виставлялася вона й у Польщі, у 2015р. її твори побачив Краків.

Потім були довгелезні розмови з Оксаною, співи, чаювання, обрядкування і сценарії спільного творіння... годі описати ту атмосферу. Друзі, завітайте до Кассела, що у Німеччині, на персональну виставку мисткині і переконайтеся самі. А якщо Вам пощастить поспілкуватися з Оксаною Кизимчук, то відчуєте ви, що отримали, неначе нагороду, благословенний дотик Ангельського Крила її Таланту.

Берлін, 30.06–1.07. 2020

Оксана Кизимчук

23.6.1983 – народилась у Нововолинську (Україна)

1996-2000 – художня школа у Нововолинську

2000-2008 – навчання за фахом історія мистецтв, «декоративно-прикладне мистецтво», Рівненський інститут слов'янознавства, бакалавр/спеціаліст

2007-2011 – навчання «дизайн комунікацій», інститут у місті Майнці

з 2016 року понад 60 персональних виставок і читань

з 2016 року проживає у місті Всесвітнього фестивалю «Документа» Каселі

2016 – видання книги «Дитинство під дубами» у видавництві «Кербер»

www.oksana-kyzymchuk.de

▲ Ілюстрації робіт Оксани Кизимчук

МІЖ СЛОВАМИ

Помічний правопис: як знання польської може допомогти у вивченні української та навпаки

Польська та українська, як і всі споріднені мови, мають складні стосунки: з одного боку, хочуть якомога більше одна від одної відрізнитися (навіщо іще польській заявляти, що гробниця це «магазин», а магазин – насправді «склад», а українській – казати, що на дивані сидять, а не ходять по ньому?). Утім, якби там не було, ці мови роками розвивалися так близько одна до одної, що подібностей не уникнути. Та ж польська та українська мають приблизно 70% спільної лексики. І це значно спрощує життя тим, хто ці мови вивчає!

Інший міф про слов'янські мови, який не позбавлений правди, – що вони почасти мають дуже складний правопис. Це й не дивно: якісь із них використовують кириличну абетку, якісь – латиницю, а сербська мова взагалі вирішила не заморочуватися і використовує їх обидві. Але чим більше мов знаєш – тим простіше розбиратися із кожною із них. Так, завдяки подібності польської та української можна значно собі спростити вивчення правопису деяких слів у обох мовах.

• h, ch, g і x.

Українські звуки [r] і [x] буває важко розрізнити на слух. Особливо іноземцям, які тільки починають вивчати українську. Колись я працювала викладачкою на мовних курсах і на котромусь із перших уроків зрозуміла, що один із моїх студентів не чує різниці між словами «голодно» і «холодно». Утім, сумніви щодо правопису окремих слів можуть виникати, навіть якщо добре володієш розмовною мовою. Тут у пригоді можуть стати аналогії із польськими словами. Так, «г» найчастіше пишемо у тих словах, які у польському варіанті мають «h»: horyzont – горизонт, humor – гумор. Натомість «х» – у тих, де в польській пишемо «ch»: strach – страх, choroba – хвороба, chłopiec – хлопець. Зверніть також увагу, що у деяких словах іншомовного походження в українському варіанті цей звук зникає. Наприклад: filharmonia – філармонія (не філгармонія), historia – історія (не гісторія; хоча рідковживане

«гисторія» трапляється, нині воно не використовується у літературній мові), hierarchia – ієрархія (не гієрархія).

• rz, ж і p.

Ця закономірність натомість допоможе тим, хто вчить польську мову. І літера ż, і диграф rz позначають один і той же звук [ж]. Щоби зрозуміти, що саме треба писати, можна підставити українське слово, яке схоже звучить. Там, де в українській є літера p, у польській пишемо rz: море – morze, річка – rzeka. А там, де в українській є ж, пишемо ż у польській: жаба – żaba, може – może. Однак є виняток: ребро – żebro.

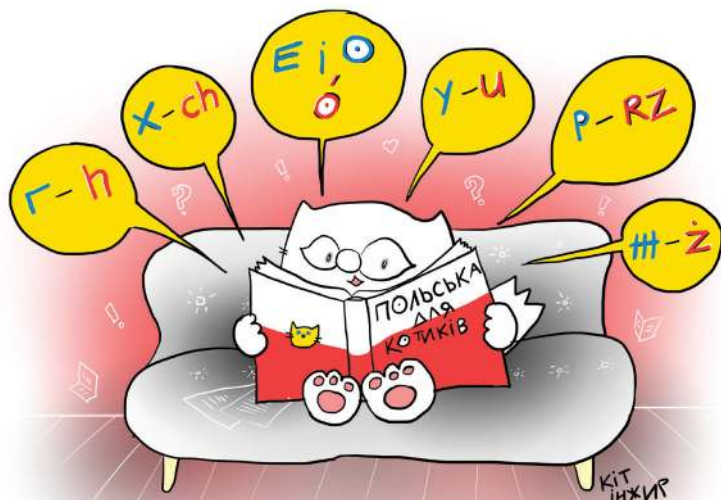
• Ще одна цікава особливість польської та української – як вживаються літери u, ó, i, e, y та o.

Наприклад, там, де у польській маємо ó, в українській буде аж три варіанти – e, i чи o: Kraków – Краків, Lwów – Львів, oliwka – олівець, góra – гора, miód – мед. А там, де в польській пишемо u, в українській буде y: suchy – сухий, chudy – худий. Тут теж є кілька винятків: pułkownik – полковник, Bułgaria – Болгарія, długi – довгий.

Важливо пам'ятати, що ці правила – не універсальні, адже не до всіх слів можна підібрати безпосередні відповідники. Але вони все одно можуть допомогти у вивченні і польської, й української – це той випадок, коли мови більше схожі, ніж відмінні. ■

Оля РУСІНА

Кіт Інжир – ілюстрація Олени Павлової

МОВНА ХАЛЕПА

Іноколи схожа мова може здаватися смішною, інколи – дивною. А буває, що слова звучать так само, тільки значення мають зовсім різне. Тому у новій рубриці ми будемо писати також про кумедні ситуації, які виникали через «фальшивих мовних друзів».

Яся і меблі

Яся приїхала з Луцька до Любліна на волонтерську програму: допомагати у мистецьких молодіжних проєктах. Польську почала вчити вже у на місці. Особливо не переймалася цим питанням, бо хіба ж мешканець Західної України не зрозуміє мови сусіда?

Після заняття з йоги, куди записалася Яся, знайома полька почала розпитувати дівчину про її життя і побут в Польщі.

– A co masz w pokoju?

– Mam stół, krzesło, taki mały stolik...

– розповідала Яся, згадуючи, які ще польські назви меблів знає.

– A jeszcze? Dywan masz?

– Tak, – просіяла Яся, почувши знайоме слово, – mam dwa! Na jednym śpię sama, a na drugim śpią goście jak przyjeżdżają.

Так Яся повідомила знайомій, що і сама спить, і гостей кладе спати на килим: українською диван – це канапа, софа; польське dywan – це килим. ■

Христина ЗАНИК

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Mały Kolberg. Niezbędnik, cz. 2. Podlasie.

«Малий Кольберг»
на Підляшші

Нещодавно мені в руки попала книжечка разом із платівкою, які містять в собі традиційні забавлянки з Підляшшя. Це видання зацікавило мене з декількох причин. По-перше, воно представляє маловивчений досі пласт фольклору, по-друге, показує різні культурні традиції, а по-третє, є спільною ініціативою дослідників з різних середовищ, які нерідко мають різне бачення на ту ж саму підляську культурну спадщину.

Для мене особисто, як дослідниці підляської народної культури, видання є цінним опрацюванням теми дитячого фольклору, яка останніми роками все більше починає цікавити збирачів фольклору з українського та білоруського середовища Підляшшя.

24-сторінковий буклет та компакт-диск містять традиційні ігри, танці та пісні з Підляшшя — як того, що на півночі, так і того, що на півдні від Бугу. Це друге видання у рамках проекту «Малий Кольберг», воно адресоване як малюкам, так і дорослим, що працюють з ними в дитячих садках, школах, культурних центрах, бібліотеках. Це прекрасний спосіб пізнати народні традиції та порозважатися разом з дітьми.

У книжечці можна знайти ілюстровані описи традиційних ігор та танців, записаних на платівці. В описах є спеціальні коди — посилання на відео в інтернеті, які можна зчитати за допомогою смартфона.

Авторами публікації є Улита Харитонюк, культурологиня, дослідниця української, білоруської та польської фольклорних традицій, Дорофій Фіонік, відомий аніматор білоруського середовища Підляшшя та Вітольд Рой Залевський, музикант, співак, документаліст та аніматор культури.

Видання складається з 32 творів у виконанні капели «Батарея» (Kapeła Batareja), народних співачок, дитячого ансамблю «Жевжики» (Żewżyki), Студії традиційного фольклору «Жемерва» (Żemerwa), Здзіслава Марчука та Кароліни Ціхої. Тут представлено різноманітну культурну традицію: польську, українську, «білоруську» та єврейську (одна колісанка). Пишу «білоруську» в лапках не випадково, оскільки на платівці немає ні одного твору, записаного білоруською говіркою на білоруськомовній території Підляшшя, але як білоруські представлено фольклорні записи із сіл, де населення, хоч і називає себе білорусами, проте розмовляє українськими говірками. Це парадокс Північного Підляшшя, де все, що українське, могло існувати лише як «білоруське», а місцевим «руським» приписали більш «сучасний» етнонім — «білоруси».

Розібратися в цьому парадоксі намагається авторка вступного слова Улита Харитонюк, яка пише, що най-

більш численну національну групу на Підляшші складають білоруси, проте: «Дуже часто старіші люди не ототожнюються з жодною національністю — вони кажуть про себе «тутешні», без огляду на те, чи розмовляють білоруською, чи українською говіркою. Часто декларована національна приналежність не збігається з рідною мовою — інколи населення, що користується білоруськими говірками, декларує польську національність, та українськими говірками — білоруську».

Улита Харитонюк досконало орієнтується в мовно-національній ситуації в Підляському воєводстві, та й у далішій частині тексту не оминає визначення «український», пишучи про культурну спадщину сіл на північ від річки Нарва. У буклеті знайшлося вісім записаних нею на україномовній території зразків дитячого фольклору. Це народна колядка, казка, забавлянки та дитяча забава із сіл: Даші, Добривода, Борисівка та Городіско. Мова жителів Дашів та Добриводи безсумнівно українська. У Борисівці та Городіску населення також розмовляє українською говіркою, проте вже з помітним впливом білоруської мови.

Десять творів на платівці виконують дитячий ансамбль «Жевжики» та Студія традиційного фольклору «Жемерва». Ці два ансамблі пов'язані з Музеєм малої батьківщини в Студиводах коло Більська-Підляського, який створив Дорофій Фіонік, білоруський активіст, редактор альманаху «Bielski Hostinec». Цей аніматор культурного життя відомий як невтомний дослідник народної культури україномовних сіл на Підляшші та Берестейщині, яку й представляє як частину загальнобілоруської спадщини. Місцеву українську мову він називає «руською», «старобілоруською» або й «мовою білорусів Підляшшя». Попри залежність дослідницької та популяризаторської праці від ідеологічних національних питань, слід підкреслити велику цінність його досліджень.

На платівці у виконанні білоруських ансамблів звучать дитячі забавлянки, весняні рогульки, лічилки, приспівки з україномовних сіл Підляшшя, наприклад, «Ой, за гаєм, гаєм, гаєм зельоненькім». Тексти у буклеті подані згідно з українською говірковою вимовою, лише під час їх виконання молодші діточки з ансамблю «Жевжики» часом вводять певні білорусизми та співають «ць» замість «ть». Казку «O aniele i źmiju», записану Оскаром Кольбергом на Поліссі українською поліською говіркою, читає по-підляськи Анна Фіонік.

Твори з буклету та платівки представляють так зване багатство пограниччя, з перевагою української народної культури. Це видно не лише на прикладі співочого фольклору, але й інструментальної музики та танців, де також відчутно вплив української традиції. Нічого дивного — оскільки самі виконавці в якійсь мірі пов'язані з українським етносом, зокрема музикант Здзіслав Марчук з Південного Підляшшя, хоч і каже про себе «поляк», але підкреслює, що його батьки часом розмовляли «по-хахляцки».

Попри мовно-національні парадокси, рекомендую це видання всім батькам, які хочуть порозважатися зі своїми дітьми, використовуючи українську мову. Прикладів цікавих забав, які пропонують автори видання, не бракує. ■

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото авторки

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Відійшов від нас наймолодший стрілець УПА

З глибокою турботою та сумом повідомляємо, що 5 травня 2020 року у вічність відійшов один із наймолодших членів Української повстанської армії (УПА)

бл. п. Василь Пушкар
(псевдонім «Данько»)

Він народився 27 серпня 1930 року у селі Вербиця Рава-Руського повіту (після 1947 року — Томашівського повіту). Шлях його життя від молодих літ був тернистим. У 1946-му у свої неповні 16 років як доброволець він вступив у ряди УПА, щоби боротися за вільну та незалежну Україну, захищати своє рідне село від ворогів. Служив у сотні «М-4» «Крука», згодом перейшов до Самооборонного кушового відділу, провідником якого був «Скала» родом із Ярославщини. У 1947-му був арештований Військом польським. Спочатку його ув'язнили в тюрмі у Любачеві, опісля передали до Центрального табору праці у Явожні, де жорстоко допитували. Після трьох місяців слідства його перевезли до в'язниці на вул. Монтелюпіх у Кракові та присудили до 8 років позбавлення волі. Згодом із Кракова перевезли до в'язниці у місті Штум, пізніше — до Гданська. З Гданська повернули до Явожна.

На волю Василь Пушкар вийшов під час амністії в 1953 році. Оселився в селі Генриково у Браневському повіті. Одружився з Парасковією Кузьмою, народився у них гарний хлопець — Петрусь. Проживала сім'я у сільському господарстві у Беньковій, гміна Лельково.

Василь був членом Спілки українських політв'язнів сталінського періоду та постійним читачем «Нашого слова».

Похоронний обряд у церкві св. Юрія у Лелькові та на цвинтарі у Бенькові відправили о. митрат Іван Лайкіш, о. Дмитро Лесько та римо-католицький парох із сусідського села Загаї Артур Мізей, він є українськомовним адміністратором цвинтаря у Беньковій, на якому похоронено Василя Пушкаря.

Нехай тобі, Василю, чужа вармінська земля, на якій тобі довелося жити 67 років, буде пухом. Вічна тобі пам'ять!

Дружині Парасковії, синові Петру та його дружині Ользі
— мої глибокі слова співчуття.

Андрій Ожеховський

З сумом повідомляємо,
що відійшла у вічність

† Ганна Вавжик

Ганна багато років працювала в Комітеті з питань кінематографії, потім у Департаменті міжнародного співробітництва Міністерства культури та мистецтва, а наприкінці 90-х років вона приєдналася до колективу Департаменту культури національних меншин Міністерства культури та національної спадщини. Вона співпрацювала з організаціями німецької, єврейської та литовської меншин, контактуючи також з багатьма іншими середовищами нацменшин. Після перенесення Департаменту культури нацменшин до Міністерства внутрішніх справ та адміністрації у 2005 році вона залишилася в Міністерстві культури, щоб закінчити найскладніші справи, що вимагали особливої уваги.

Івона Гродзька, співпрацівниця

Продовження з 5 сторінки

Скандали навколо «Суспільного»

Через державні кошти і практично відсутність контролю над контентом, навколо компанії час від часу спалахують гучні скандали. Один з останніх стосується ведучого ток-шоу «Зворотній відлік» Павла Казаріна і його російського паспорта, виданого в Криму під час російської окупації.

Минулого року великий скандал був навколо Євробачення і співачки MARUV, тоді, зрештою, на конкурс від України так ніхто і не поїхав. Ще однією популярною «зрадою», що триває вже кілька років, є непідтверджена інформація про вплив міністра МВС України Арсена Авакова на редакційну політику компанії.

У суспільстві невдоволення також викликають високі зарплати менедж-

менту у порівнянні з журналістськими ставками. Зарплата членів правління і одночасно генеральних продюсерів телебачення та радіо (Ярослава Лодигіна і Дмитра Хоркіна) 98 тисяч гривень + 3% від рекламно-спонсорських доходів (на засіданні, де вирішували питання зарплат пролунало, що ці 3% на серпень 2019 року для телебачення складала приблизно 76 тисяч гривень, і в сумі дохід генпродюсера телебачення на той момент становив більше 170 тисяч гривень. До порівняння: тарифна ставка журналіста регіонального каналу на той же 2019 рік (коли була опублікована ця інформація) становила 8,3 тисяч гривень. Цього року ставка журналіста збільшилась на 15%, тобто 9,5 тисяч гривень. Всі цифри вказані без віднімання обов'язкового оподаткування, тобто на руки фахівці отримують ще менше. ■

Жанна КУЗНЕЦОВА

Відійшли...

З глибоким сумом повідомляємо,
що 4 липня на 96-му році життя
відійшла у вічність

бл.п. Стефаніда Йопик

родом із Грубешівщини,
заслужена діячка УСКТ і ОУП,
членкиня хорів «Дума» і «Чайка» в Гданську,
вірна читачка і передплатниця «Нашого слова».
Відійшла добра і чесна людина, дуже енергійна,
працьовита та гостинна.

Вічна Їй пам'ять!

Висловлюємо щирі слова співчуття синам:

**Богданові, Стефанові й Юркові з родинами
та всім близьким**

*Управа та члени гданського гуртка ОУП,
українська громада Триміста*

**Фонд розвитку демократії, освіти, культури
та активізації (ДЕКА), який керує Початко-
вою школою № 2 ім. Тараса Шевченка у Біло-
му Борі, організовує набір учнів до школи на
2020/2021 навчальний рік.**

Якщо ви зацікавлені у навчанні у школі, зв'яжіться
з нами за тел. 94-37-39-026, 94-37-39-020, 511-533-505
або електронною поштою: zs2bb@op.pl.

На сайті sp2bbog.eu можна завантажити наступні
документи:

1. Умови прийому учнів до школи.
2. Двомовну заяву до школи.
3. Заяву на місце в гуртожитку.
4. Заяву батьків про включення дитини до вивчен-
ня мови національної меншини в початковій школі.
5. Заяву на медичне страхування для іноземців.
6. Згоду на переїзд дитини до гуртожитку.
7. Батьківську згоду на виїзди, організовані шко-
лою.

Необхідні документи:

- заява про вступ до школи (додаток 1),
- заява на поселення в гуртожиток (додаток 2),
- номер PESEL учня,
- 3 фотографії (підписані іменем та прізвищем
і датою народження),
- фотокопія вашої медичної картки,
- скорочена копія свідоцтва про народження,
- копія декларації про вибір лікаря первинної
медичної допомоги.

Фонд ДЕКА створив спеціальний фонд стипендій
для учнів, що мають рівень навчання вище серед-
нього та досягають успіхів в освіті, але потребують
фінансових ресурсів для продовження навчання.
Допомогу отримують учні шкіл з українською мо-
вою викладання у Білому Борі.

Школа також адресує свою пропозицію дітям мі-
грантів з України, які працюють у Польщі, осо-
бливо в Західнопоморському та Поморському во-
єводствах. Для учнів з України ми пропонуємо за-
няття українською мовою, а також додаткові уроки
польської мови, щоб вони могли швидко акліма-
тизуватися у Польщі. Школа безкоштовна! Також
ми надаємо гуртожиток з цілодобовим харчуван-
ням за дуже низькими цінами.

**Вітаємо протоієрея
Вроцлавсько-Гданської єпархії
отця д-ра Аркадія Трохановського
з ювілеєм 20-річчя священства**

20-ЛІТТЯ

Всечесніший Отче!

Дякуємо Богові за дар Вашого життя
та покликання, за молитви та багатолітнє служін-
ня в нашій парафії.

Бажаємо Вам радості і бадьорого духу. Нехай ко-
жен Ваш день буде сповнений любов'ю і дарами
Святого Духа. Нехай Батько наш небесний тримає
у своїй опіці всі Ваші справи, кожен Ваш крок
і додає Вам мудрості, терпеливості, сили,
натхнення й витривалості!

Нехай Господь щедро благословляє Вас у шоден-
ному житті, дарує здоров'я, усі ласки, такі необхід-
ні для праці в Його винограднику.

Бажаємо заступництва Пречистої Диви Марії,
усіх святих та ангелів на многії і благії літа!

*Парафіяни церкви Воздвиження Чесного Хреста
у Валчі та члени валецького гуртка
Об'єднання українців у Польщі*

Листи читачів

Вже багато років я розповсюджую газету «Наше слово»:
збираю гроші і передаю газети виключно в церкві в неділі та
свята. Проте останнім часом майже немає такої можливості.
До церкви рідко приходять старші особи – передплатники.
Неможливо не тільки зібрати гроші, але й передати газети.
Не знаю, скільки людей буде далі передплачувати газету.
Сподіваюся, що не буде дуже погано, але старші відходять,
а свідомість українців щоразу менша. Я займаюся передпла-
тою вже кілька десятиріч. Початок був приємніший: тоді
газету передплачувало 67 осіб. А тепер для цієї справи по-
трібен хтось молодший. Мені минає 87 рік, і сили вже не ті,
боюся, як перестану промувати «Наше слово», то більшість
передплатників не буде мати можливості купувати газету. До
цих пір мені не вдалося знайти нікого, хто би бажав займати-
ся цією роботою. Не знаю, коли скінчаться мої сили, і що буде
далі. До того часу мені треба постійно допомагати.

Володимир Ліпінський, Ольштин

Від редакції. Звертаємося до наших читачів: якщо є охо-
чі допомогти з поширенням газети «Наше слово», пишіть на
мейл: biuro@nasze-slowo.pl

Передплата «Нашого слова» на 2020 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	4,00 зл + поштові оплати	85,00 зл	170,00 зл	340,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	4,00 зл без поштових оплат	52,00 зл	104,00 зл	208,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	4,00 зл + поштові оплати	95,00 зл	190,00 зл	380,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	4,00 зл без поштових оплат	52,00 зл	104,00 зл	208,00 зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
290,00 зл	580,00 зл
64,00 фунти 73,00 євро	128,00 фунтів 145,00 євро
АВІАПОШТА	
340,00 зл	680,00 зл
75,00 фунти 85,00 євро	150,00 фунтів 170,00 євро

КАНАДА

Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
290,00 зл	580,00 зл
113,00 дол КАНАД.	225,00 дол КАНАД.
АВІАПОШТА	
340,00 зл	680,00 зл
128,00 дол КАНАД.	255,00 дол КАНАД.

США, АВСТРАЛІЯ

Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
290,00 зл	580,00 зл
83,00 дол США	165,00 дол США
АВІАПОШТА	
340,00 зл	680,00 зл
98,00 дол США	195,00 дол США

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora
naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szerba
(Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-
Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga
Michaluk, prenumerata, reklama – Lesia Korostawecz.

Współpracownicy: Stefan Migus (Olsztyn), Janusz Bakunowicz (Bielsk Podlaski), Anastazja
Krawczuk (Warszawa), Anastasija Kanarska (Lwów), Piotr Andrusieczko (Poznań, Kijów),
Olesia Gieral (Lublin), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok),
Oksana Kulczewicz (Legnica), Igor Isajew (Warszawa), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski),
Mikołaj Pipka (Przemyśl), Olena Humeniuk (Kijów), Kateryna Semchuk (Kijów), Adam
Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77, 677-88-05 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego), fax: 22 679-96-95,

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: http://www.oup.ukraina.com.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slowo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2700 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Związek Ukraińców w Polsce Z.G., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN, EURO, CAD:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo
ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami
tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u,
w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie

www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl

lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00
lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

